

Történeti áttekintés a kezdetektől napjainkig

A jelenleg is működő magyarországi evangélikus középiskolák közül a soproni után az aszódi intézmény a legrégebbi alapítású. A Galga menti középiskola története négy korszakra bontható: a latin iskola, az algimnázium, a főgimnázium és a jelenlegi szakasz, a rendszerváltozás utáni újrakezdés időszaka.

Az első szakasz az ún. schola latina, az 1728–1863 közötti időszakot jelenti. A megyei hatáskörű latin iskolát, mai iskolánk őseit 1727-ben alapították, viszont tényleges működésének megkezdése 1728-tól számítható. Létrejöttre összefügg azzal, hogy Pest megye evangélikus gyülekezetei¹ ekkor alakították ki önálló egyházmegyéjüket, s attól kezdve saját nyelvtani iskolájuk működtetéséről is gondoskodniuk kellett, ahol főleg latin nyelvet oktattak azok számára, akik egyházi pályára (papnak, tanítónak) készültek. Podmaniczky I. János (1718–1786) jóakarátú föllépésétől kezdve közel két évszázadon át valamilyen szinten az evangélikus bárói család mindig támogatta az iskolát. A Podmaniczky-kastély bővítéskor (1767–72) elbontották azt az épületet, amely addig a latin iskolának adott otthont. Az előző iskolaépület lebontásával párhuzamosan megkezdődött a kastélytól nem messze az új iskola felépítése² (napjainkban ebben az épületben található a Petőfi Múzeum), amely 1772 szeptemberére el is készült. 1778-ban az iskolának 30 tanulója volt. A latin iskola fénykorát a hat nyelven beszélő Koren István alatt, 1834 és 1856 között élte. Az ő tanárkodása idején volt aszódi diák 1835 és 1838 között Petőfi Sándor. A 1848–49-es szabadságharc leverése után a latin iskola is romlásnak indult, 1854-ben a kormány megfosztotta gimnáziumi jellegétől.³ A Podmaniczky család ekkor bekövetkezett anyagi csődbe jutása azért volt megrendítő, mert mind a tanítóknak, mind a lelkésznek a fizetéséhez, és még az iskola fenntartásához is jelentős összegekkel járultak hozzá. A fenntartó nem sokkal Koren távozása után, 1858-ban az iskolát nem tudta megtartani

¹ A Pest megyei esperesség megalakulása évében (1727) kezdte meg működését az aszódi mellett az acsai latin iskola is, mely 1798-ig működött. Ld.: Asztalos István: Az aszódi evangélikus középiskola története 1728–1948. Aszód, 2003. 61–62.

² Az építkezést Hajnóczy József (1750–1795) édesapja, Hajnóczy Sámuel lelkészsége idején, 1769-ben kezdték el. Hajnóczy József jogtudós, a magyar jakobinus mozgalom egyik vezetője volt, aki a közteherviselés, sajtószabadság követelésével már a polgári állam létrehozását szorgalmazta. Írásaiban hangoztatta a jobbgyság művelődéshez való jogát is.

³ A schola latinát nehéz helyzetbe hozta az ugyanebben az évben szentesített tanügyi rendelkezés, az Entwurf, ami a korszak centralizációs és germanizáló törekvéseinek eszköze volt. Mindazonáltal kétségtelen tény, hogy e rendelkezésnek az is célja volt, hogy a magyar középfokú oktatás színvonalát felemelje a nyugat-európai normákhoz. Ld.: Asztalos, 2003. 102.

addigi tisztében, így kénytelen volt „lefokozni” felső elemi iskolává. Jellemző adat, hogy Koren távozásakor az iskolának mindösszesen csak 12 diákja volt. Az aszódi gyülekezet azonban nem tudott belenyugodni a latin iskola hanyatlásába. Báró Podmaniczky Ármin és az aszódi evangélikus egyház tagjainak felajánlásaiból nagy nehézségek árán, de végül is 1863 őszen két osztályban két tanár vezetésével megkezdte működését az aszódi algimnázium.

Az algimnázium korszaka az 1863 és 1912 közötti időszakot jelenti. Báró Podmaniczky Ármin 1869-ben csődbe ment, még az ősi fészket jelentő kastélyt is áruba kellett bocsátania. Ő volt az, aki elvitathatatlan érdemeket szerzett a schola latina „feltámasztásában” és az algimnázium megindításában. Nem sokáig maradt azonban az iskola mecénás nélkül, mivel Podmaniczky Géza és Levente (Ármin báró két unokaöccse) átvállalták ezt a szerepet. Később az 1868-ban hivatalba lépő országos híru lelkész, Moravcsik Mihály lett az algimnázium meghatározó személyisége. Az ő támogatásával bővítette az aszódi evangélikus gyülekezet a diákság számára már szűkössé vált épületet. Az eredeti falakat meghagyva, emelet-ráépítéssel bővült az iskola épülete. Csengey Gusztáv ebben az időben, 1868–86 között volt igazgató Aszódon, aki jelentős szerepet játszva a Petőfi-kultusz meghonosításában: az 1875/76. tanévtől kezdődően minden évben meghirdette a Petőfi-ösztöndíjat, 1881-ben pedig megalapította a Petőfi-önképzőkört.⁴ Az algimnázium további létesítményekkel bővült: az alumneum (itt az étkezést bonyolították le) mellett megépült a rajzterem és a szertár épülete is.

A főgimnázium története az 1912 és 1948 közötti időszakra datálható. 1912 és 1916 között minden évben létrehoztak egy fölmenő új osztályt (V–VIII.), és így 1916-ra a VIII. osztály megnyitásával a főgimnáziummá alakulás teljessé lett. 1914 nyarán Dr. Osváth Gedeont választották meg igazgatónak, aki javasolta, hogy az iskola vegye fel Petőfi nevét, így az iskola neve *Aszódi Ágostai Hitvallású Evangélikus Petőfi Főgimnázium* lett. Az intézmény évkönyvében az akkori intézmény igazgatója így írt erről: „*Élénken él tudatunkban az a szerep, melyet az isteni gondviselés Petőfi Sándor életében az aszódi gimnáziumnak juttatott. Emlékezete kötelezett bennünket, hogy gimnáziumunk a Petőfi nevét nevébe bele foglalja, mint nemes fém a drágakövet; emléke kötelezett, hogy a Petőfi nevet, mint gimnáziumunk gazdag örökségét, hivatalosan is birtokba vegyük.*”⁵ A főgimnázium tornaóráit 1913-ig a Leánynevelő Intézetben, majd a zsidó hitközségtől kibérelt, üresen álló imaházban⁶ tartották. Az első rendes

⁴ Ld. Asztalos, 2003. 134-136.

⁵ Osváth Gedeon: Petőfi és az aszódi gimnázium. In: Az aszódi evangélikus gimnázium értesítője 1914-1918. V. kötet, 5.

⁶ Ekkorra a helyi és környékbeli zsidóság már az új zsinagógában tartotta hitéleti eseményeit. A Galga mente területén először Podmaniczky I. János aszódi birtokközpontján jelentek meg zsidó községek. (Ld.: Asztalos

érettségi vizsgán mindössze hatan jelenhettek meg, a többiek egy rendelet értelmében hadiérettségien vettek részt. Az I. világháború alatt majdnem minden évben soroztak be a seregbe az aszódi diákságból és a tanári karból egyaránt, többen közülük hősi halált haltak. A háború kitörése után nem sokkal a már idézett Dr. Osváth Gedeon igazgató a tanulók katonai szerepvállalása és Petőfi sorsa között a következő párhuzamot vont: „Az aszódi gimnáziumból, hol Petőfi nagy nevének jelentőségét a legkisebb diák is jól ismeri, eddig immár kilenc lelkes ifjú kelt dicső hadi útra e szent dalt énekelve. Maga a költő is az aszódi iskolából indult el tüneményes pályafutására, hogy a hadak útjára lépve honszerelmében megdicsőüljön.”⁷

Az 1916/17-es tanév érettségizett diákjai

A világháború befejeztével az Osztrák-Magyar Monarchia szétesett, mindez az iskola hétköznapijait is érintette. A cseh megszállás elől a Felvidékről megindult a magyar menekültek áradata az anyaország felé. A besztercebányai gimnázium magyar érzelmű igazgatója és tanárai

Tamás, 1998, 172.) A holokauszt semmisítette meg az aszódi zsidó közösséget is: mintegy kétszázan pusztultak el a haláltáborokban.

⁷ Osváth Gedeon: Petőfi és az aszódi gimnázium. In: Az Aszódi Evangélikus Gimnázium értesítője 1914–1918. V. kötet, 4.

Aszódon találtak menedéket, diákjaiknak egy része is követte őket.⁸ 1920-ban érettségi vizsgát is tarthattak a gimnáziumban. 1923-ban kerül sor a Petőfi-centenáriumra, ennek keretében Dr. Osváth Gedeon igazgató tanulmányt írt Petőfi aszódi életéről, s létrehozták a Petőfi-gyűjteményt is. Az 1924/25-ös tanévtől az intézmény francia nyelvet tanító reálgimnáziummá alakul át.⁹ Az 1926/27. tanévtől kezdve a bányakerület iskolája lett az aszódi főgimnázium, ami annyi változást jelentett, hogy az iskola főhatósága ettől kezdve nem a helyi Gimnáziumi Bizottság, hanem az egyházkerület lett.¹⁰ Az iskola folyamatosan fejlődött, s újra kinőtte az akkori épületet. Egy új iskola megépítéséhez az evangélikus egyház a telket 1926-ban vásárolta meg a Lloyd Repülőgép - és Motorgyár Rt-től. Az új épület a gazdasági világválság ellenére 1931-ben elkészült, ide költözött át a főgimnázium, míg a régi épületben – ahol 1958-tól a Petőfi Múzeum működik - az internátus kapott helyet.

Az Aszódi Evangélikus Gimnázium az 1930-as években

⁸ Számukra a Tanácsköztársaság idején a közoktatásügyi népbiztosság 1919 májusában külön érettségi megtartását engedélyezte. Ld.: Asztalos 2003, 270.

⁹ Dr. Oravecz Ödön: Iskolánk rövid története. In: Az aszódi evangélikus gimnázium értesítője 1918-31. VI. kötet, 4.

¹⁰ Az egyházkerület elnökségét D. Raffay Sándor (1866-1947) országos hírv püspök és Dr. Zsigmondy Jenő kerületi felügyelő alkotta. Asztalos, 2003, 288-289. Raffay Sándor 1906-tól a pozsonyi evangélikus teológia tanára, 1908-tól budapesti lelkész, 1918-tól egyúttal a bányai evangélikus egyházkerület püspöke. Többek között lefordította görögből az Újtestamentumot, s kidolgozta a magyar evangélikus egyház új istentiszteleti rendjét.

Az 1939. II. törvénycikk értelmében a gimnáziumban is megindult a katonai előképzésnek számító leveletoztatás. Ezekben az években nem rendeztek diákbálokat, és elmaradtak a legendás majálisok is. 1944 nyarán a magyar katonaság foglalta el az iskola épületét, és csak a közvetlenül az új tanév megkezdése előtt, szeptemberben adták vissza. A színvonalas munkát nehezítette, hogy az iskola több tanárát behívták katonának. Erre az időszakra Nagy Imre, az iskola akkori igazgatója így emlékezett vissza: „*Nehéz viszonyok között nyitottam meg az 1944/45. tanévet. Félelem és aggodalom szállta meg akkor a szíveket a politikai és hadi események folytán, a kétségeket igyekeztem a tanulók szívéből eltávolítani, hitet és reménységet ültetni helyükbe.*”¹¹ A tanítás épp, hogy elkezdődött a középiskolában, amikor szeptember 18-án légitámadás érte Aszódot. Ennek következtében a gimnázium 19 ablaka betört, így nemsokára végleg beszüntették az oktatást. Ezt követően az épületet német csapatok foglalták el, és katonai kórházat rendeztek be az épületben. November 2-án a helyi hatóságok elrendelték Aszód kiürítését, a legtöbb tanár elhagyta a várost. Az előretörő szovjet csapatok december 6-án szállták meg a várost, az iskola épületébe kezdetben különböző nemzetiségű foglyokat szállásoltak el, majd kórházat alakítottak ki. Tüzelő hiányában bútorokkal, tanszerekkel és könyvekkel fűtöttek, az iskolai könyvtárnak csak a töredékét sikerült megmenteni. A szovjetek a gimnázium lefoglalt épületét 1945. július 1-jén adták vissza, óriási kárt hagyva maguk után. A háború végeztével még három évig működött az egyház fennhatósága alatt az iskola, mígnem az 1948. évi XXXIII. törvény¹² alapján Dinnyés Lajos miniszterelnöksége idején államosították. Az állami kézbe került intézmény épületében máig a Petőfi Sándor Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium működik.

¹¹ A mondatokat Nagy Imre (1888-1954) iskolaigazgató egyik leveléből idéztük. Ld.: Asztalos 2003. 325.

¹² Az 1948. évi XXXIII. törvény a nem állami iskolák államosításáról. Budapest, 1948. június 16. A törvény szövegét ld.: ROMSICS, 2000. I. kötet, 516–517. Az államosítás során 6505 magyarországi egyházi iskola került állami kézbe, csak néhány intézmény maradhatott az egyházak kezén.

Az Aszodi Evangélikus Gimnázium 2011 nyarán. A Régész út 34. sz. alatt található épület 1997-ben készült el Nagy Tamás tervei alapján

Az aszodi evangélikus középfokú oktatás negyedik szakaszára rátérve, a rendszerváltozást követően az 1991. július 22-én életbe lépett, a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetéről rendelkező 1991. évi XXXII. törvény tette lehetővé az újraindulást. A törvény hatálya kiterjed az egyházaktól 1948. január 1-je után kártalanítás nélkül állami tulajdonba került beépített ingatlanokra. 1991 és 1994 között zajlottak a tárgyalások a Magyarországi Evangélikus Egyház és az illetékes állami szervek között, melynek eredményeként 1994 szeptemberében egy hatosztályos és egy négyosztályos gimnáziumi osztály indításával megkezdte működését az Evangélikus Egyház Aszodi Petőfi Gimnáziuma. 1996/97-ben Nagy Tamás Ybl-díjas építész tervei alapján elkészült a gimnázium új épülete az evangélikus templom mellett a Régész utcában. Az iskola felavatására 1997. szeptember 6-án került sor D. Dr. Harmati Béla püspök jelenlétében. Az első végzős évfolyam tanulói 1998. június 15–16-án tettek sikeres érettségi vizsgát. A 21. századi elvárásoknak is megfelelő szaktantermek (biológia, fizika, kémia, nyelv, számítástechnika) mellett egy minden igényt kielégítő könyvtár, 150 férőhelyes díszterem, 140 férőhelyes étterem is helyet kapott az épületben. 2002 májusában épült fel a tornaterem, amely az ifjúság sportolási lehetőségeit biztosítja. Ugyanennek az év novemberében készült el a tetőtérben kialakított több célra felhasználható öt tanterem, amely az intézmény folyamatosan bővülő nyelvi képzési

lehetőségeit segítik. 2003-ban megépült egy hatvan férőhelyes kollégium, amely a messzebből bejáró diákok elhelyezésén túl a testvériskolák diákjai és tanárai számára nyújt korszerű elhelyezést országjáró kirándulásaik során. Az intézmény igazgatója az újraindulástól 2017-ig Dr. Roncz Béla volt, őt 2017-től Veizer Valéria követte.

Az iskola történetének dokumentálását az iskolatörténeti múzeum végzi Debrődiné Dobóczy Mária vezetésével. A jelenleg is működő múzeum felállítását Drexler Győző muzeológus (1947-ben érettségizett öregdiákunk) kezdeményezte 2003-ban. A múzeum segít felidézni, miként vált az elmúlt évszázadok alatt az aszódi evangélikus középiskola a Galgavölgye nevelési központjává, ahol lelkészek, tanítók, tanárok, orvosok, mérnökök, jogászok alapozták meg tudásukat. Kiss István, Sárkány Sámuel, Zelenka Pál egyházunk püspökei aszódi diákok voltak. Tuschák Róbert és Burger Kálmán akadémikusok, Platthy Pál egyetemi tanár, Falu Tamás író, Király Béla a műszaki tudományok kandidátusa, Huszárik Zoltán és Sára Sándor filmrendezők, Pauló Lajos az MTV rendezője, és még nagyon sok ismert és elismert, értékes ember ült az aszódi iskola padjaiban. A katedrán sokoldalúan képzett, kiváló tanárok álltak, a teljesség igénye nélkül itt említendő meg az író-költő Csengey Gusztáv, a Petőfi-kutató Osváth Gedeon, a földrajztudós Chovan Sámuel, a zenészeket nevelő Haberehrn Gusztáv, valamint a festőművész Richly Emil.

Híres tanáraink

Chovan Sámuel (1767 - 1809)

A domonyi születésű földrajztudós 1803 és 1809 között volt az aszódi latin iskola földrajztanára. Egy tudománytörténeti szempontból is kiemelkedő - latin és német nyelven írt - földrajzkiadvány megírása fűződik a nevéhez. 1803-ban „mindenre kiterjedő igényességgel megírt” kötete Magyarország és Európa természeti és politikai földrajzát tárgyalja. Keresztapja Hajnóczy Sámuel (1719-1795) evangélikus lelkész, akinek a fia a magyar jakobinus mozgalom egyik vezetője, József (1750-1795). Chovan Samuel tudóvszben hunyt el, Aszódon helyezték örök nyugalomra.¹³

Dr. Czirbusz Endre (1897-1965)

A kondorosi születésű Czirbusz 1929. november 1-én került Aszódra, történelmet és földrajzot tanított. Az aszódi evangélikus egyház felügyelője, az iskolai éremtár kezelője, a játékdélutánok vezetője. A Magyar Cserkészszövetség országos intézőbizottságának tagja, az iskolai cserkészcsapat parancsnokaként diákjaival részt vett a gödöllői Cserkész Világtalálkozón 1933-ban. A Vallás-és Kulturális Minisztérium nyertes ösztöndíjasaként földrajzi tanfolyamon vett részt Olaszországban, melyről több módszertani cikket írt. 1962-ben ment nyugdíjba, szabadidejében az aszódi Tudományos Ismeretterjesztő Társulat szervezet titkáráként tevékenykedett. Feleségétől, Kovács Jolántól három gyermeke született (Endre, György, Lenke). 1965-ben hunyt el, sírja az aszódi temetőben található.

Csizmadia György (1905-1986)

Az orosházi születésű magyar-német szakos pedagógus 1931-ben került Aszódra, kollégiumi nevelőtanár, majd 1934-től rendes tanár. A magyar népi mozgalom híve, számos ismeretterjesztő előadás fűződik a nevéhez. Tanulmányi kirándulásokat szervezett diákjainak az Aszód környéki falvak néprajzának megismertetése céljából. A Petőfi Önképzőkör irodalmi tagozatának a tanárelnöke, neki köszönhető a *Szárnypróbálgatások* c. diákújság létrehozása. Az iskolai Petőfi-élmélműsorok szervezője, *Petőfi nyomdokán* címmel könyve jelent meg. Az aszódi evangélikus presbitérium tagja, az Aszódi Öregdiákok Egyesülete főtitkára. „*Hatalmas könyvtára volt és lelkesíteni tudta a diákokat, hogy foglalkozzanak az irodalommal*” – írta róla Tuschák Róbert aszódi „öregdiák”, a Műegyetem későbbi professzor emeritusa. 1941-től Orosházi Evangélikus Gimnázium igazgatója lett, majd a Nemzeti Parasztpártban vállalt szerepet. 1953-tól a győri Révai Gimnázium igazgatója, Budapesten nyugszik.

¹³ A híres diákok, tanárok, igazgatók életrajzainak összeállításánál felhasználtuk Asztalos István: Az aszódi evangélikus középiskola története 1728-1948. (Aszód, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága PETŐFI MÚZEUM, 2003.) c. könyvét, az Aszódi Evangélikus Gimnázium iskolai értesítőit (https://adt.arcanum.com/hu/collection/ADT_IskolaiErtesitok_Aszod_00766_evangelikus_gimnazium/), valamint az Aszódi Evangélikus Gimnázium Iskolatörténeti Múzeumának honlapján (<https://ega-muzeum.hu/visszaemlekezesek/eletrajzok/>) elérhető információkat. Emellett kutatást végeztem az Aszódi Petőfi Közérdekű Múzeális Gyűjteményben, az itt talált forrásokat is beépítettem.

Dr. Gréb Gyula (1881-1944)

A felvidéki származású pedagógus 1906 és 1923 között tanított iskolánkban latint és németet. Jól felkészült, publikáló tanár volt, a magyarországi - azon belül is kiemelten a szepességi - németek néprajzát, településtörténetét kutatta, német és magyar nyelven számos publikációja jelent meg. A Felvidéki Tudományos Társaságban 1939-ben tartotta székfoglalóját „*A szlovákiai németek településtörténetének vázlata*” címmel. Dolgozatát 1940-ben elbírálták és kiadásra érdemesnek találták a művet. Az aszódi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Dr. Gyóni Mátyás (1913-1955)

Budapesti születésű történész, bizantinológus, egyetemi és középiskolai tanár, tanszékvezető. Anyai nagybátyja az első világháború híres magyar költője, Gyóni Géza volt. 1939-ben tanári, 1940-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1939-től három éven át iskolánkban tanított, ahol nemcsak oktató és nevelő munkáját végezte példás odaadással, hanem ekkor készítette el nagy munkáját („A magyar nyelv görög feljegyzéses szórványemlékei”, Bp. 1943.), melyet a Magyar Tudományos Akadémia, mint maradandó monográfiát Sámuel-Kölber-jutalommal tüntette ki. Aszódi középiskolai tanár korában kezdett el dolgozni a román népre vonatkozó bizánci tudósítások összegyűjtésén. Feleségével, Zepethneki Töttössy Katalinnal két gyermekük született: Mária és András. 1942-től 1950-ig a Teleki Pál (1948-tól Kelet-európai) Tudományos Intézetben dolgozott, a bizantinológia és a balkáni ügyek referense lett. Gyóni Mátyást külföldön is nagyra értékelt tudományos munkássága elismerésül a Magyar Tudományos Akadémia 1948-ban fiatalon, 34 éves korában levelező tagjává választotta. 1950-től intézeti tanár a budapesti tudományegyetem görög filológiai tanszékén, 1954-től tanszékvezető egyetemi tanár a középkori egyetemes történeti tanszéken. A Rákosi-korban a sztalinizálódó egyetemi oktatás ideológiai üldözéseiben vallásossága miatt célponttá vált, s ennek hatására 1955-ben öngyilkos lett, sírja a Farkasréti temető 28/2-1-76. sírhelyén található. A világhírű bizantinológus, Moravcsik Gyula így emlékezett rá: „*Gyóni Mátyásnak egyik legfőbb vonása volt mindenkoron a szigorú kötelezettség, a komoly felelősségérzet és a meg nem alkuvó lelkiismeretesség. (...) Halála pótolhatatlan veszteség, mert ő lett volna arra hivatva, hogy az elődök hosszú sorától megőrzött fáklyát átvegye és a magyar bizantinológia jövő fejlődését biztosítsa.*”¹⁴

Haberern Gusztáv Adolf (1891-1968)

A késmárki születésű pedagógus 1915 őszén helyettes tanárként került Aszódra, 1916-tól rendes tanár, mennyiségtant, természettant, éneket és testnevelést tanított. Kiváló orgonista, zeneszerző, dalait a Magyar Rádióban is énekelték. Az aszódi középiskolában a tanulókból zenekart szervezett, nevéhez fűződik a Kis Korál könyv, mely az egyetemes egyház tanügyi bizottságának kedvező bírálata alapján tankönyvvé válhatott. Sokoldalú pedagógus, számos lapban (Evangelikusok Lapja, Protestáns Tanügyi Szemle) publikált. Az aszódi középiskolai bizottság tagja, a felsőpestmegyei esperesség számvevője, az aszódi Keresztény Polgári Kör

¹⁴ Moravcsik Gyula: Gyóni Mátyás emlékezete. A MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának Közleményei (8. kötet, 1- 4. szám), 302.

pénztárosa, az Országos Evangélikus Tanáregyesület számvevőségének tagja, Aszód község mezőgazdasági bizottságának és az aszódi járás mezőgazdasági bizottságának rendes tagja, a budapesti földrengéstani obszervatórium külső munkatársa. A kommunista fordulat előtt általános iskolai igazgató, a gimnáziumból ment nyugdíjba. Gödöllőn nyugszik.

Jancsik Mihály (1889-1960)

Magyar-latin szakos pedagógus, gimnáziumunk egyik legnépszerűbb tanára. Az első világháború kitörésének évében kezdte tanári pályáját, 1919-től foglalja el Aszódon a katedráját. A Petőfi-gyűjtemény öre, majd a Petőfi Önképzőkör tanárelnöke. Az 1930/31. tanévben felújította az algimnáziumban egykor volt hagyományos majálist, melyet ettől kezdve évente ő rendezett. A kisbágyi erdőben a Petőfi forrásnál megtartott majálisra zenekísérettel érkeztek a gimnázium diákjai, a rendezvényen az Aszódi Evangélikus Leánynevelő Intézet növendékei is részt vehettek. Az aszódi evangélikus egyháztanács tagja, több évig igazgatóhelyettes, majd az államosítás idején általános iskolai igazgató is volt. Az államosított gimnáziumból ment nyugdíjba, Budapesten nyugszik.

Karádi János (1887-1937)

Latin és görög szakos tanár. A hontbagonyai származású Karádi a fővárosban érettségizett 1906-ban az evangélikus gimnáziumban, majd a budapesti tudományegyetemen diplomázott. Aszódra 1912 őszén került a latin-görög tanszék pedagógusaként. Künsztler Jánossal együtt szervezték meg az iskola cserkészcsapatát, 1931-től az internátus vezetője volt. A kollégiumvezetőt „nemcsak a szülők becsülték, hanem a kisdíákjai is, akik maguk között »atyuská«-nak hívták igazgatójukat.”¹⁵. Az Országos Evangélikus Tanáregyesület jegyzője, valamint a legrégibb helyi egyesületnek, a Keresztény Polgári Körnek - 1923-tól - elnöke volt. Vácot hunyt el 50 évesen, sírját Aszódon találjuk.

Koren István (1805-1893)

Tanár, lelkész, polihisztor, iskolánk névadójának, Petőfi Sándornak a nevelője. Az aszódi evangélikus latin iskola fénykora összekapcsolódik Koren István professzor működésével. Domonyban kezdi elemi tanulmányait (1811–1815), majd Ikladon németül tanul (1815–1816). 1816 és 1825 között Selmecbányán végzi gimnáziumi és főiskolai tanulmányait, majd Pozsonyban szerzi meg a középiskolai tanári címhez szükséges teológiai végzettséget. Rövid ideig Besztercebányán tanított (1832–1833), majd elfogadva az aszódi evangélikus gyülekezet meghívását, a helyi latin iskola professzora (1834–1856) és segédlelkész lett. 1836-ban feleségül veszi Neumann Juliannát, Petőfi szállásadójának leányát, hat gyermekük születik. Ő fejleszti algimnáziummá intézményünket. Hat nyelven beszélt (szlovák, magyar, latin, görög, német, francia), a kötelező tananyagon kívül zongorát és francia nyelvet is oktatott. Petőfi az ő tanársága idején volt az aszódi iskola diákja (1835-38), legsikeresebb és legboldogabb diákévei ezek. Koren 1857–1883 között a szarvasi evangélikus főgimnázium tanára volt. Botanikusként,

¹⁵ Váci Hírlap, 1937. 09.19. 51. évf., 69. sz. 5.

ötezer darabos herbáriumot gyűjtött össze, amit a szarvasi gimnáziumra hagyott. Szobra van Domonyban, ahol nevét viseli az általános iskola, portréját a szarvasi Vajda Péter Evangélikus Gimnázium őrzi, Aszódon egy utca és a város pedagógiai díjának elnevezése őrzi emlékét.¹⁶

Kühn Ernő (1912-1985)

Az aszódi Evangélikus Gimnázium cserkészcsapatának egyetlen olyan vezetője, aki hittantanár volt. 1912-ben született Ikladon, édesapja a falu kántortanítója volt, édesanyja az utolsó aszódi csizmadia céhmester lánya. Aszódon érettségizett, aztán Sopronban elvégezte a teológiát. Pályáját Budapesten segédlelkészként kezdte, majd az 1938/1939-es tanévben lett az aszódi iskola evangélikus hittantanára. Bartos Márton római katolikus hittantanárral együtt már a II. világháború idején szorgalmazták a két felekezet, az evangélikus és a római katolikus hitbéli együttműködését – korukat messze megelőzve. Kettejük tevékenysége nagyban hozzájárult ahhoz, hogy ebben az aszódi evangélikus gimnáziumban a felekezeti együttélés példamutatóan tudott kialakulni, az izraelita vallású diákok irányában is az elfogadó attitűd volt a jellemző. Az aszódi evangélikus presbitérium tagja, az Aszódi Öregdiákok Egyesületének főjegyzője, a Keresztény Polgári Körjegyzője. Az egyházi iskolák kommunista államosítása (1948) után Nógrád község választotta meg papjának. Felesége Oppel Éva volt, aki az Aszódi Leánynevelő-intézetben tanított. Kühn Ernő 1985-ben hunyt el Nógrádban, az aszódi temetőben nyugszik.

Künsztler János (1873-1945)

Életének első felét Selmecbányán töltötte. „*Mint menekült Selmecbányai tanár - a világháborúban való tényleges részvétel után - talált Aszódon alkalmazást, hol előtte a testnevelést nem is tanították szakszerűen.*”¹⁷ Irányításával jelentős sportélet bontakozott ki iskolánkban, a vezetésére bízott diákokkal több kerületi és országos versenyen szép sikereket ért el. Az iskolai Sportkör létrehozása mellett nevéhez fűződik az első tornavizsga megszervezése is 1921/22-ben. Megszervezte a cserkészcsapatot, melynek első parancsnoka is volt. Az Aszódi Levente Egyesület főoktatója volt, aki 36 évi tanári szolgálat után vonult nyugdíjba 1933-ban. Házasságából négy gyermek született, 1945-ben hunyt el, sírját az aszódi temetőben találjuk.

Nyíry Sándor (1907-1982)

A magyarországi testnevelő tanárképzés első hullámának meghatározó képviselője. A gödöllői középiskolai tanulmányokat követően 1931-ben szerez diplomát a Testnevelési Főiskolán, majd Künsztler János 1933-as nyugdíjba vonulása után fiatalos lendülettel koordinálja az evangélikus gimnázium sportéletét. Az iskolai Petőfi Sportkör vezető tanára, jelentős szerepe volt a gimnáziumi sportélet felvirágoztatásában. Új szakosztályokat indít az intézményünkben. Az 1930-as, 1940-es években a következő szakosztályok működtek iskolánkban: atlétika,

¹⁶ Osztovits Sándor: „Sors, nyiss nekem tért” – Petőfi Sándor életének krónikája. Bp., Osiris, 2022. 154-155.

¹⁷ Aszódi Evangélikus Gimnázium Iskolai Értesítője, 1933. Lásd:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_830_1933/?query=K%C3%BCnsztler+%C3%A1nos&pg=23&layout=s (2024. 01. 16-i letöltés)

labdarúgás, asztalitenisz, tenisz, torna, téli sportok, úszás, vívás és céllövés¹⁸. A Balassagyarmat – Gödöllő – Aszód hármas iskolai sportversenyek egyik szervezőjeként is tevékenykedett a harmincas években. Az aszódi Hangya¹⁹ felügyelőbizottságának tagja, a gimnáziumi Levente Egyesület csoportparancsnoka. Az őszi légoltalmi gyakorlatok alkalmából előadásokat tartott a gimnázium ifjúságának és az iskolai Levente Egyesületben *A honi légvédelem és légoltalom* címen. 1968-ig tanít Aszódon, családjából többen is folytatták a testnevelés oktatását. Hatvanban hunyt el, sírját Aszódon találjuk.

Dr. Patkó György (1933-2019)

Fizikus, az Eszterházy Károly Egyetem tanszékvezető főiskolai tanára, iskolánk meghatározó pedagógusa az újraindítást követően. 1933-ban született Kál községben. Az elemi iskola öt osztályát szülőfalujában végezte, a gimnázium nyolc osztályát Egerben, a római katolikus Ciszterci Gimnáziumban, majd az állami Dobó István Gimnáziumban érettségizett. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen 1956-ban szerzett fizika- matematika szakos középiskolai tanári oklevelet. Diplomaszerezést követően tanított Szűcsiben, általános iskolában, Hatvanban a Bajza József Gimnáziumban, majd 1962-ben került az egri Tanárképző Főiskola Fizika Tanszékére. 1972-ben Szegeden, a JATE Természettudományi Karán doktorált. Az Aszódi Evangélikus Gimnázium tanára 1994 és 2006 között, megkapta iskolánk legmagasabb kitüntetését, a Brouth János-díjat (2006).

Richly Emil (1913-1945)

Művésztanár, festőművész, a második világháború utolsó napjaiban halt hősi halált. A soproni születésű pedagógus a rajz és az ábrázoló geometria tanáraként az 1937-38-as tanévben került az Aszódi Evangélikus Gimnáziumba. A Képzőművészeti Főiskolát végzett tanár gyakorló idejét a Fasori Gimnáziumban töltötte, majd az aszódi megválasztását megelőzően egy év katonai szolgálat következett. A fiatal művész a magyar akvarell-festészet történetének egyik legfényesebb ígéreteként, nagy méretű akvarell-képek alkotásával hívta fel magára a figyelmet. 1939-ben feleségül vette a szintén soproni Bedy Máriát, házasságukból egy gyermek született. Hat évig tanított iskolánkban, 1943 nyarán behívták katonának. A frontra vezényelték, ahol részt vett az erdélyi harci eseményekben, majd az 1944-es év végi Székesfehérvár környéki harcokban. Diószegi Balázs (1914-1999) Munkácsy-díjas festő így emlékezett vissza barátjára: „Emil kiváló ember volt. Jószívű, becsületes, segítőkész. (...) Mint szakasparancsnok részt vett a székesfehérvári ellentámadásban. Bokalövést kapott. Kórházba került. Jöttek az oroszok. Minden sebesült katonát agyonlőttek, őt is.”²⁰ Az Aszódi Petőfi Múzeum 2003-ban kiállítást rendezett Richly Emil emlékére. Fia, Richly Zsolt rajzfilmrendező, akinek munkáin (pl. A kockásfülű nyúl) generációk nőttek fel Magyarországon. Vezetésével animációs sorozatban dolgozták fel Luther Márton életének legfontosabb eseményeit. A reformátorról készített

¹⁸ Asztalos, 2003.242.

¹⁹ A „Hangya” Országos Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezet szövetkezeti hálózat volt Magyarországon a 20. század első felében.

²⁰ Asztalos Tamás: In memoriam Richly Zsolt. Lásd: <https://aszod.hu/in-memoriam-richly-zsolt/>

filmjét Richly Zsolt az Aszódi Evangélikus Gimnázium diákjaival és tanáraival együtt nézte meg.

Schéner Mihály (1923-2009)

Kossuth-díjas festő, grafikus, szobrász, keramikus és bábtervező. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán folytatott tanulmányokat 1942-1947-ig, 1947-ben szerzett tanári diplomát. Az államosítás előtti utolsó tanévben, az 1947/48-as tanév kezdetén került Aszódra az evangélikus gimnáziumba. 1956-ig tanított Aszódon rajztanárként.²¹ Tanítványa volt Huszárik Zoltán (1931-1981), a későbbi híres filmrendező, akire nagy hatást gyakorolt. Aszód után 1956-ig rajzot tanított a békéscsabai Rózsa Ferenc Gimnáziumban. Később Pesten dolgozott, 1962 márciusában nyílt meg első kiállítása a budapesti Csók Galériában. 1963-ban jutott el először Nyugat-Európába: először Párizsba, majd Londonba. Kiállításai voltak Németországban és Párizsban is. Munkatársa volt az Új Auróra című művészeti folyóiratnak, melybe gyakran írt 20. századi jeles magyar művészekről. Festményeinek színgazdagságát és színharmóniáját a geometrikus szerkesztés mentén teremtette meg, kollázstechnikát is alkalmazott. 86 éves korában hunyt el, Budapesten nyugszik.

Stibrányi Gyula (1894-1914)

Magyar-német-francia-gyorsírás szakos tanára volt iskolánkban. 1916-tól tanított Besztercebányán, majd Dr. Oravecz Ödönnel együtt menekült tanárként érkezett az első világháborús összeomlás után Aszódra. Iskolai értesítőnkben Dr. Osváth Gedeon így ír erről: „A cseh megszállás folytán megszűnt besztercebányai ev. főgimn. igazgatója: Dr. Oravecz Ödön, továbbá nevezett intézet rendes tanára: Stibrányi Gyula intézetünknek ajánlották fel szolgálatukat, március 15-től kezdve²² velünk végezték a tanítást.”²³ Köztisztviselőként álló, megbecsült tanár hírében állt, aki a tanári könyvtárat évtizedeken át gondozta. Az aszódi evangélikus presbitérium, valamint az Evangélikus Tanáregyesület választmányi tagja. Rendszeresen publikált országos folyóiratokban, a Magyar Gyorsírók Egyesületének meghatározó tagja. Az 1940-es években két súlyos szemműtéten esett át, 1958-ig tanított. Feleségétől két lánya született. 1961-ben hunyt el Miskolcon.

Szontágh Sámuel (1736-1822)

A Podmaniczky családnál nevelőként állt alkalmazásban (1761-1775), 1775-76-ban Göttingenben tanul, 1776-tól kassai, 1806-tól eperjesi lelkész. A Tiszai evangélikus egyházkerület püspöke 1808-tól haláláig. Aszódon saját költségén megvásárolta az iskola feletti régi épületet, ami addig lakóházként funkcionált. 130 forintot fizetett érte - ez kb három évi teljes jövedelmét jelentette. Az egyházközségnek ajándékozta ezt a lakóházat, hogy ebben nyissák meg az elemi iskolát, elkülönítve a latin iskolától. Később ez az épület 1980-ig

²¹ Egry Margit: Schéner Mihály önmagáról (1996). 2.o.

²² 1919. március 15-e.

²³ Aszódi Evangélikus Gimnázium Iskolai Értesítője az 1918-19., 1919-20. és 1920-21. tanévről. 3. Lásd: https://medit.lutheran.hu/files/ertesito_aszod_1918_1921.pdf (2024. 01. 16-i letöltés).

funkcionált iskolaként. Ez a Szontágh-féle ajándék lett a kis iskola, az új pedig a nagy iskola. Ez utóbbi épületet 1872-ben emeletessé építették át, s 1927-ig volt az egyházközség kezelésében a Petőfi Főgimnázium épületeként. Eperjesen született és itt is hunyt el.

Dr. Varga Ferenc (1889-1977)

Iskolánk természetrajz-földrajz szakos tanára Sopronban született. Az egyetemen gyakornokként dolgozott, azonban tudományos pályája az első világháború miatt nem teljesedhetett ki. A „Nagy háborúban” többször megsebesült, tartalékos tisztként szerelt le. 1920 szeptemberétől tanított Aszódon nyugdíjazásáig (1950). Dr. Oravecz Ödön mellett a legtöbbet publikáló pedagógusok közé tartozott, több tanulmánya is megjelent a Kertészeti Szemlében és a Természettudományi Közönyben. Életének utolsó szakaszát Ostffyasszonyfán töltötte nehéz körülmények között. Felesége Fehér Margit, egy gyermekük született. Budapesten hunyt el, sírját Ostffyasszonyfán találjuk.

Velten Armand (1890-1973)

Rajztanár, főleg tájképeket, enteriőröket, portrékat festett. 1890-ben született a németországi Magdeburgban. Szüleivel 1896-ban került Budapestre, itt végezte el középiskolai tanulmányait. Az érettségi után az Országos Magyar Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be s itt szerezte meg a középiskolai rajztanári oklevelet. 1914. szeptemberétől két évig a budapesti evangélikus gimnáziumban helyettesítette a hadba vonult rajztanárt. 1916-ban Nagyszombatba került a községi polgári iskolához s itt tanított 1919. áprilisig, amikor a cseh megszállás miatt távoznia kellett. 1919. szeptemberétől tanított Aszódon 1938-as nyugdíjba vonulásáig. Tanári munkája mellett minden szabad idejét a festészet és rajz művészetének szentelte. Mint Petőfi iskolájának tanárát élénken foglalkoztatta a nagy költő alakja, a régi gimnázium rajztermének falai ma is ékesen tanúskodnak erről. Egyik falfestménye Petőfi Füstbe ment tervének utolsó mozzanatát ábrázolja megkapóan, egy másik falfestményét a költő Galga partihoz című versének hatása alatt készítette²⁴. Több kiállításon vett részt, képei szerepeltek az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat és a Nemzeti Szalon tárlatain. Rajzórái a diákoknak meghatározó művészeti élményt jelentettek, hiszen Velten Armand nemcsak kiemelkedő rajztanár, hanem kiváló csellista is volt. Felesége Biberfalvi Mihály Gizella (1909-1993), két gyermekük született. Gödöllőn hunyt el.

Zalán Frigyes (1908-1995)

Iskolánk mennyiségtan-természettan-gyorsírás szakos tanára 1908-ban született Sopronban. Középiskolai tanulmányait a soproni evangélikus liceumban végezte kiváló eredménnyel. Tanári diplomáját a budapesti tudományegyetemen szerezte mennyiségtan (matematika) és természetfilozófia (fizika) szakon 1931-ben az Eötvös kollégium diákjaként. Aszódra az

²⁴ Aszódi Evangélikus Gimnázium Iskolai értesítője – 1938. Lásd:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_835_1938/?query=Velten+armand&pg=6&layout=s (2024. 01. 21-i letöltés)

1932/33-as tanévben került. egy évig internátusi nevelő, három évig helyettes tanárként tanított. 1936-ban rendes, kinevezett tanár lett. Osztályfőnöki és cserkészparancsnoki nevelő munkája meghatározó jelnetőségű volt tanítványai életében. Az iskolai cserkészcsapat tisztje, 1938-1946 között parancsnoka. Tagja volt az aszódi evangélikus presbitériumnak. 1938-tól több alkalommal teljesített katonai szolgálatot, a második világháború után amerikai hadifogságból tért haza 1946 elején. Iskolánk államosítása után is tanított az állami intézményben, hosszú ideig Pest megyei szakfelügyelőként is tevékenykedett. Szakköri munkájával ösztönözte diákjait a Középiskolai Matematika Lapok feladatainak megoldására és a tanulmányi versenyeken való részvételre.²⁵ Droppa Irénnel kötött házasságot (1936), két gyermekük született, Péter és Árpád. 1995-ben hunyt el, az aszódi temetőben nyugszik.

Híres diákjaink

Dr. André László (1915-2011)

jogász, a Michigan- egyetem professzora. Budapesten született, 1928-ban iratkozott be az aszódi evangélikus gimnáziumba. 1934-ben érettségizett le, jogi diplomáját a szegedi egyetemen szerezte meg. A katonaevek után tiszti vizsgát tett, majd belépett a Magyar Királyi Csendőrség soraiba. Csendőrszázadosként 1945-ben részt vett a budai vár védelmében. A Rákosi-korszak idején kitelepítették (Szikszó, 1951-54), diplomásként is segédmunkásként dolgozhatott. 1956-ban végül családjával elhagyta Magyarországot és az Egyesült Államokban telepedtek le. Itt mester diplomát szerzett könyvtár szakon, majd 23 évig tanított az Eastern Illionis Universityn. Professzorként ment nyugdíjba 1983-ban. Az egykori aszódi diák az amerikai közélet megbecsült tagjává vált, aktívan bekapcsolódott a magyar emigráció életébe. 2010-ben több magyar és angol nyelvű kötetet ajándékozott iskoláknak.

Dr. Aszódi Pál (1929-2009)

Jogász, országgyűlési képviselő. A hévízgyörki származású, katolikus felekezetű diák 1940 és 1948 között volt iskolánk diákja. A Pázmány Péter Tudományegyetem, majd annak jogutódjában, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogtudományi Karán tanult és szerzett diplomát 1952-ben. Az 1956-os forradalomban való tevékenysége miatt elhurcolták, börtönbe zárták. Eredeti szakmáját csak az általános amnesztia után folytathatta, ekkor felvették a pécsi ügyvédi kamarába, 2001-ig folytatott ügyvédi tevékenységet. 2000-ben megalapította az Országos Nyugdíjas Polgári Egyesületet, melynek haláláig elnöke volt. A Fidesz 2003-as átszervezése során az újonnan alakult Nyugdíjas Tagozat elnökévé választották, mely tisztséget haláláig be is töltötte. A legidősebb első ciklusos képviselő volt a 2006–2010-es országgyűlési ciklusban. Az ifjúsági, szociális és családügyi bizottság tagjaként dolgozott a parlamentben. A rendszerváltás után 56-os Emlékéremben részesült.

²⁵ Nádasy Ferenc: Zalán Frigyes. Aszódi Tükör, 1995. augusztus, VII. évfolyam 8. szám, 2.

Breznyik János (1815-1897)

A „nagy magyar pedagógus”, iskolapolitikus, pedagógiai szakíró, Mikszáth Kálmán magyartanára, az egykori selmeci líceum ismert és jó nevű, országos hírnévű tanára, igazgatója. 1815-ben született a Pest megyei Ikladon. Aszódon, Selmezbányán és Pozsonyban végezte gimnáziumi tanulmányait, az egyetemet pedig Jénában és Hallében látogatta. Tagja volt a Magyar Literatúrai Társaságnak. Több könyv szerzője (Tervezet a magyarhoni ág. h. evang. tanodák czélszerű elrendezésére, 1852. A cigány nyelv elemei, 1853. A selmeczi bányakerületi evang. lyceum tanári karának véleményadása a magyar királyi kormánynak a gymnasiumokat és lyceumokat szervező tanterve ügyében. 1869. A selmezbányai evangélikus egyház és lyceum története. Selmezbánya, 1883-89.)

Dr. Burger Kálmán (1929-2000)

Akadémikus, a kémiai tudományok doktora. Aszódon gyógyszerész-családban született, atyjának patikája volt. Az izraelita felekezetű diák 1940-től volt az aszódi evangélikus gimnázium diákja. Zalán Frigyes osztályába járt Aszódi Pálhoz hasonlóan. A családi példa ösztönözte arra, hogy az érettségi vizsga letétele után tanulmányait a budapesti orvosegyetem gyógyszerészeti karán folytassa, 1949-1954 közt. Korán kitűnt tehetségével, így már harmadéves korában, 1951-ben, demonstrátorként magához vette Schulek Elemér professzor, az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémia tanszékének vezetője. 1958-ban megvédte kandidátusi disszertációját a d-pozitív töltésű halogének témában. 1966-ban védte meg nagydoktori disszertációját Szerves reagensok a fémanalízisben címmel analitikai kémia témában. 1968-ban egyetemi tanári kinevezést kapott az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémiai tanszéken. Gyakran volt nyugati egyetemeken vendégelőadó, nemzetközi konferenciákon 23 alkalommal tartott plenáris előadásokat. 1987/88–1989/90-ben Burger Kálmán töltötte be a JATE tudományos rektorhelyettesi posztját is. A Magyar Tudományos Akadémia 1990-ben választotta levelező tagnak, 1993-tól rendes tag.

Drexler Győző (1928-2012)

Muzeológus. 1928-ban született Budapesten, édesapja korai halála után került Aszódra édesanyjával. Az elemi iskolát már itt végezte, 1938-tól volt az evangélikus gimnázium tanulója. 1947-ben érettségizett, mint az utolsó (államosítás előtti) evangélikus gimnázium diákja. Az érettségi után a kommunista fordulatot követően származása miatt nem iratkozhatott be egyetemre. Első munkahelye a Ganz Villamossági Gyár volt, ahol villanyszerelőként dolgozott. 1956 és 1974 között hajók tervezésével és átalakításával foglalkozott az Óbudai Hajógyárban. Később megbízták a Vízügyi Múzeum (Esztergom) létrehozásával, majd a Közlekedési Múzeum munkatársa lett, a műszaki restaurátorok vezetőjeként dolgozott. Több évtizedig dolgozott a Magyar Nemzeti Múzeumban fegyverszakértőként is, mint külső szakértő. Iskolánkban az Iskolamúzeum felállítását Drexler Győző – Győző bácsi – egykori öregdiákunk kezdeményezte 2003-ban. Az tárlat anyaga elsősorban az öregdiákok hagyatékaiból, az Evangélikus Országos Levéltárból és a helyi múzeumból került ide.

Huszárik Zoltán (1931-1981)

A 20. század második felének kiemelkedő magyar filmrendezője volt. A Domonyból származó Huszárik 1942-ben kezdte meg tanulmányait az aszódi evangélikus gimnáziumban. A kommunista fordulat évében 1948-ban már az „állami” gimnáziumban érettségizett. 1950-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskola filmrendező szakára vették fel, két évvel később azonban eltávolították, mivel szüleit kuláknak bélyegezték meg. Az elkövetkező évek során különféle fizikai munkákat is végzett a megélhetés érdekében. 1959-ben térhetett vissza a főiskolára, *Játék* című vizsgafilmjével pedig azonnal kitűnt. A hatvanas évek során rövidfilmeket készített, melyek közül az egyik legmeggrázóbb a 19 perces *Elégia*, amit 1965-ben forgatott. Első játékfilmjét 1971-ben mutatták be: a Krúdy Gyula világát eredeti módon megidéző *Szindbádot* Latinovits Zoltánnal forgatta, a film pedig rögtön a magyar filmművészet megkerülhetetlen csúcsteljesítményévé vált. Második és egyben utolsó egészestés filmjét Csontváry Kosztka Tivadarról forgatta, amit 1980-ban mutattak be.

Dr. Keken András (1909-1974)

Evangélikus lelkész. 1909-ben született Bokoron. 1927-ben érettségizett az Aszódi Evangélikus Gimnáziumban. Ezután Sopronba ment teológiát tanulni, majd 1931-ben lelkésszé avatta Raffay Sándor püspök. 1937-ben hódmezővásárhelyi lelkészként gyermekotthont alapított az árva és nyomorban élő gyerekeknek. 1941-ben választotta lelkészévé a fővárosi Deák téri gyülekezet. A vészkorszakban több embert bújtatott és mentett meg, ezért egy alkalommal a nyilasok is őrizetbe vették. 1948-ban a kommunista hatalomátvétel évében házkutatást tartottak otthonában, 1949-ben pedig felfüggesztették munkájától. Egy év múlva a kommunista terrrorszervezet, az ÁVH letartóztatta, hogy ezzel is zsarolja az Ordass Lajos püspök ügyét tárgyaló egyházi különbírást. 1950 májusában Kistarcsára internálták, ahonnan október közepén szabadult. Ezután segéd munkásként, könyvelőként dolgozott. 1956 októberében állami részről rehabilitálták, majd visszahelyezték lelkészi állásába. 1956. október 7-étől szolgálatot újra lelkészként. 1974-ben hunyt el.

Kiss István (1864-1935)

Evangélikus lelkész, majd püspök (1922-1935). 1864-ben a Nógrád megyei Felsőpetényben született, ahol édesapja alesperes volt. Az aszódi gimnáziumban érettségiző diák a pozsonyi teológiai akadémia elvégzése után Galgagyörkön, Maglódon és Balassagyarmaton működött. 1890-ben lett Sámsonháza lelkésze, az egyházmegye esperese, majd 1922-től a megcsonkított Dunáninnen egyházkerület püspöke. A soproni teológiai fakultás 1932-ben díszdoktorrá avatta. Sámsonházán hunyt el 1935-ben.

Dr. Király Béla (1928-)

Gépészmérnök, egyetemi tanár. A szilvásváradai születésű diák 1939-ben kezdte meg Aszódon az evangélikus gimnáziumban középiskolai tanulmányait. 1947-ben érettségizett, majd a Magyar Királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen folytatta tanulmányait gépészmérnöki szakon. Visszaemlékezésében kiemelte, hogy nagy hasznát vette a gimnáziumban tanultaknak, főleg az ábrázoló geometriában, Richly Emil, egykori tanárának szakrajzos gyakorlatainak. A diploma után a miskolci egyetem mechatronikai tanszékén kapott

állást, mint tanársegéd, majd egyetemi docens. A disszertáció megírása után, mint a Műszaki Tudományok Kandidátusa kapta meg a doktori oklevelet és címet, kinematikával, dinamikával és robotikával foglalkozott. Nyugdíjba vonulása után (1995) még aktívan vett részt a diákok képzésében, gyakorlatok vezetésében, az egyetem munkájában.

Dr. Király László (1930-2004)

Király Béla testvére, erdőmérnök. 1940-től tanult az aszódi evangélikus gimnáziumban. Az egyetemi tanulmányai után a magyarországi erdőrendezés és a hozzá kapcsolódó szakterületek fejlesztésének és oktatásának meghatározó egyéniségévé vált. 1978-tól 1995 végéig a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen oktatott, 1979-ben tanszékvezető egyetemi tanárnak nevezték ki. Erdőrendezést, informatikát, dendrometriát és faterméstant oktatott, irányította a tanszéken folyó kutatómunkát, szervezte az erdőtervezői és erdőfelügyelői mérnöktovábbképzést. Részt vett az MTA Erdészeti Bizottsága Erdészetpolitikai munkabizottságának, majd Erdőgazdálkodási Albizottságának, az Országos Erdészeti Egyesület több szakosztályának munkájában, valamint az MDF szakmai bizottságában. Munkásságát professor emeritus címmel, a Magyar Köztársaság Érdemrendjének középkeresztjével, a Pro Silva Hungariae kitüntetéssel ismerték el.

Dr. Moravcsik Ernő Emil (1858-1924)

Elmeorvos, a pszichiátria professzora, az MTA levelező tagja. A Nógrád vármegyei Béren született, apja Moravcsik Mihály evangélikus esperes volt. Őt testvére közül bátyja, Moravcsik Géza zeneművészeti főiskolai tanár, öccse, Moravcsik Gyula kiváló jogász lett. A gimnázium négy alsó osztályát az aszódi, a felső osztályokat az iglói evangélikus gimnáziumban végezte, mindvégig kitűnő eredménnyel. Az orvosi tudományokat a budapesti egyetemen hallgatta, ahol 1881-ben orvosdoktorrá avatták. Brüsszelben, 1892-ben a nemzetközi bűnügyi embertani kongresszus tiszteletbeli elnöke. Elsősorban a Pszichiátriai Klinika megtervezőjeként, igazgatójaként ismert, kevésbé köztudott, hogy személyében az Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeorvosintézet, illetve jogelődje „A letartóztatottak és elítéltek országos megfigyelő és elmeorvosintézete” első igazgatóját tisztelhetjük. E két intézményt Moravcsik Ernő Emil tizenkét éven át, 1886-tól 1908-ig vezette. 1902-ben az elmeorvos- és pszichiátria nyilvános rendes egyetemi tanára lett a budapesti orvosegyetemen, ahol 1924-ig tanított. 1921-ben ő volt az egyetem rektora. 1924-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Több mint 100 dolgozat szerzője, írt - többek között - a tuberkulózisról, a női ivarszervekről, az epilepsziáról és a hipnotizmusról. Jelentős kutatásokat végzett a hallucinációk, alkoholizmus, a veszettség és a hisztéria kutatásában, pszichiátria tankönyv szerzője.

Pauló Lajos (1927-1975)

Rendező, műsorvezető, riporter. A hévízgyörki származású, evangélikus felekezetű diák 1938-ban iratkozott be az aszódi evangélikus gimnáziumba, osztályfőnöke Richly Emil volt. A

középiskola elvégzése után először a Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be, majd a színművészeti főiskolán a rendező szakon végzett (1956). 1956-tól a szolnoki Szigligeti Színházhoz szerződött, 1958-tól felváltva rendezett a budapesti Petőfi és Jókai Színházban. Rendezői képessége televíziós munkáiban teljesedett ki. 1960-tól haláláig a Magyar Televíziónál az ifjúsági osztályon dolgozott. Nevéhez fűződik a Ki mit tud? a Ki miben tudós? Riporter kerestetik! Szavak, csodálatos szavak és a Ki minek mestere? c. ifjúsági vetélkedő műsorok sikere. Dokumentumfilmeket is rendezett (Hajóépítők, Hévízgyörk, 1964), valamint portréfilmeket és népi táncjátékokat.

Petőfi Sándor (1823-1849)

Költő, forradalmár, nemzeti hős, a magyar költészet egyik legismertebb és egyik legkiemelkedőbb alakja. A magyar romantika kiteljesítője, aki koráig még ismeretlen témákat honosított meg a magyar költészetben: nála jelent meg először a családi líra, szerelmi költeményeiben a hitvesi, házastársi szerelem ábrázolása, tájköltészetében pedig a „puszta”, a magyar Alföld méltó rajza. Ő írt először verseiben a „világszabadságról”, és általa teljesen új hang szólalt meg a magyar irodalomban. Az *Úti jegyzetek*ben így emlékszik vissza az Aszódon eltöltött évekre: „Aszód! Csak egyszer kellene ezt a szót tőlem hallnod, s azonnal kitalálnád, hogy én itt három esztendőig tanultam... akarom mondani: jártam iskolába. S mily eseménydús három esztendő! 1. Itt kezdtem verseket csinálni. 2. Itt voltam először szerelmes. 3. Itt akartam először színészé lenni.” Iskolánk leghíresebb, névadó diákja 1835 és 1838 között tanult a Galga parti mezővárosban. A ma az aszódi Petőfi Múzeumnak otthont adó épületben tanult az evangélikus felekezetű Petőfi, méghozzá kitűnő eredménnyel. Híres tanára, Koren István rábízta a tanévzáró vizsga búcsúversének megírását és elmondását, ezzel indítva el Petőfit a költészet útján.

Dr. Platthy Pál (1929 – 2004)

Mérnök, a műszaki tudományok doktora. 1939-ben iratkozott be az aszódi evangélikus gimnáziumba. Később a Budapesti Műszaki Egyetem Építőmérnöki Karának egyetemi docense lett. Acélszerkezetek című - Halász Ottóval közösen írt – könyve 1989-ben jelent meg a Tankönyvkiadó gondozásában, Közúti acélhidak c. egyetemi jegyzetét a Műegyetemi Kiadó adta ki 1995-ben. A vasúti pálya és annak részeinek (állomások, magasépítmények, hidak) szakértője, több rangos folyóirat (Közlekedéstudományi Szemle, Magyar Építőipar) szerzője.

Rezessy László (1912-1997)

Karnagy, orgonaművész, tanszékvezető főiskolai tanár. 1912-ben született Csetneken, 1922 és 24 között volt az aszódi evangélikus gimnázium diákja. 1946-ban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán okleveles középiskolai énektanári és egyházkarnagyi diplomát szerzett. 1932-től evangélikus tanító Cinkotán, közben kántor Gödöllőn. 1935-től fővárosi énekszaktanító, ezzel párhuzamosan 1937-től 1949-ig a Budahegyvidéki Evangélikus Gyülekezet kántora, ugyanitt 1937-ben megszervezi és 1956-ig vezeti a gyülekezet énekkarát. 1946-tól -1949-ig a Zeneművészeti Főiskola tiszteletdíjas tanára, majd 1955-től tanszékvezető főiskolai tanár.

[1] megjegyzést írt: évszámok

[2] megjegyzést írt: 1912 -

1959-től 1974-ig tanszékvezető tanár az Egri Tanárképző Főiskolán, 1975-től 1997-ig a Budahegyvidéki Evangélikus Gyülekezet karnagya. Több főiskolai jegyzet (pl. Zeneelmélet, 1952; Hangszerismertetés, 1960.) továbbá 17 cikk és tanulmány fűződik a nevéhez. Az 1982-ben megjelent evangélikus énekeskönyv zenei szerkesztő bizottságának tagja, az evangélikus korálkönyv több tucat énekletétjének komponistája, korárelőjátékok és kórusművek szerzője.

[3] megjegyzést írt: Az 1982-ben megjelent evangélikus énekeskönyv zenei szerkesztő bizottságának tagja, az evangélikus korálkönyv több tucat énekletétjének komponistája, korárelőjátékok és kórusművek szerzője.

Sára Sándor (1933-2019)

Kossuth- és Balázs Béla-díjas operatőr, filmrendező. 1933-ban született Turán. Nagyszülei vasútnál, ill. hivatalban dolgoztak, így már édesapja is aljegyző Turán, majd jegyző volt Ikladon. Az elemi iskolát Turán kezdte el, Aszódon folytatta és itt kezdte el a gimnáziumi tanulmányait az evangélikus alma materben. A közbejövő háború, ill. front és az utána következő események miatt több helyen végzi a gimnáziumot, melyet Budapesten, a Vörösmarty Gimnáziumban fejezett be 1952-ben. A Filmművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, 1956-ban tagja lett a főiskolai forradalmi bizottságnak, emiatt hátránnyal indult a pályáján. Operatőri diplomamunkája a Pályamunkások című etűd volt, majd a hatvanas években csatlakoztak a fiatal művészekből álló Balázs Béla Stúdióhoz. Dokumentarista rövidfilmeket kezdett el forgatni pl. a cigányokról, az ingázókról vagy a tanyasi életéről. 1968-ban forgatta első nagy játékfilmjét, Földobott kő címmel, amely önéletrajzi motívumokban is bővelkedett. Ezt követi többek között a 80 huszár, A vigyázók, A vád és nem felelhető el a Szindbád című film, amelyet Huszárik Zoltán rendezett és Latinovits Zoltán játszott a főszerepet. Sára Sándor pedig az operatőr a Szindbád című film forgatásakor. A rendszerváltozás után hét éven át vezette, igazgatta a Duna Televíziót és visszatért a dokumentumfilmek készítéséhez. Munkássága meghatározó szerepet játszott a hazai és európai filmművészetben.

[4] megjegyzést írt: évszám

[5] megjegyzést írt: Az nem derül ki, hogy mi köze van a Szindbád filmhez.

Sárkány Sámuel (1823-1911)

Evangélikus püspök, az 1837-38-as tanévben Aszódon Petőfi Sándor osztálytársa és barátja volt. Ezt megelőzően Sárszentlőrincen, majd Aszód után Selmecebányán is a költő iskolatársa volt. Jénai egyetemi tanulmányai, majd temesvári nevelőiskolás után először segédlelkész, majd apja halála után 1848 tavaszától pilisi lelkész volt. Ezen baráti kapcsolat révén ő eskette a pilisi evangélikus templomban Petőfi Sándor öccsét, Petrovics Istvánt - 1863. dec. 26-án - Gayllhoffer Antóniával, a dánosi földbirtokos leányával. A pilisi evangélikus gyülekezet tizedik lelkésze, 1868-tól Pest megyei főesperes és 1890-től 1905-ig a Bányakerületi Egyházmegye püspöke. A nagy hazafit, Kossuth Lajost ő temette el 1894. április elsején, a sír feletti gyászbeszédét a nép sokáig őrizte emlékezetében. A főrendi ház tagja volt, a király nemességgel és a Ferenc József Rend Nagykeresztjével tüntette ki.

[6] megjegyzést írt: 1823 - 1911

[7] megjegyzést írt: Ezt megelőzően Sárszentlőrincen, majd Aszód után Selmecebányán is a költő iskolatársa volt. Jénai egyetemi tanulmányai, majd temesvári nevelőiskolás után először segédlelkész, majd apja halála után 1848 tavaszától pilisi lelkész volt.

Tuschák Róbert (1927-2018)

Széchenyi-díjas gépész- és villamosmérnök, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. A salgótarjáni származású, katolikus felekezetű Tuschák 1937 és 1945 között volt az aszódi evangélikus gimnázium tanulója. A kitüntetéssel megfelelt érettségi után

gépészmérnöki szakra iratkozott be a Magyar Királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre, ahol 1950-ben (mint a Budapesti Műszaki Egyetem végzőse) szerezte meg oklevelét. A Budapesti Műszaki Egyetemen 1966-ban egyetemi tanári kinevezést kapott a folyamatszabályozási tanszékre, 1970-ben a Villamosmérnöki Kar dékánhelyettesévé választották. Három évvel később a Kar dékáni tisztét vette át, közben 1978-ban megbízták az automatizálási tanszék vezetésével is. 1984 és 1990 között az egyetem rektorhelyettese volt. 1990-ben a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává választották. Számos méretezési és szabályozási eljárás kifejlesztője és a turbógenerátorok fejlesztője. Több publikációja jelent meg ezen területekről a magyar szaklapokban, valamint külföldön, angol és német nyelven is. Munkásságát több díjjal jutalmazták, megkapta a Magyar Köztársaság Csillagrendjét 1991-ben, oktató-nevelő munkája elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét 1992-ben, majd három évvel később a Széchenyi –díjat vehette át a köztársasági elnöktől. Egykori munkahelye, a Budapesti Műszaki Egyetem pedig a professor emeritus címet adományozta számára rangos kitüntetésként.

Zelenka Pál (1839-1910)

Evangélikus püspök, egyházi író, lelkész, egyházmegyei főesperes, egyházkerületi főjegyző, zsinati tag, a tiszai egyházkerület püspöke. A Nógrád megyei Csehberekben született, ősrégi nemes családból származott, mely család évszázadok óta ajándékozta meg az evangélikus egyházat lelkes, hitbuzgó és hazafias papokkal. Iskoláit, az elemi tárgyak, s a zene tanulását édesatyja vezetése alatt kezdte. A középiskolát 1848-ban Aszódon kezdte, Selmechányán és Pozsonyban folytatta, majd 1859-től a jénai egyetemre iratkozott be a teológiai fakultás hallgatói közé. 1864-től irsai, 1866-tól haláláig miskolci lelkész. A hegyaljai egyházmegye 1887-ben főesperesévé választotta, 1874-től a tiszai egyházkerület jegyzője, majd 1890-től püspöke volt, mely tisztében az 1895-ben életbe léptetett új egyházi törvénykönyv bevezetését követő lemondása után újraválasztották. 1904-től egy évig elnöke volt a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak, a Magyarhoni Egyetemes Evangélikus Egyházi Gyámintézet 1872-ben jegyzőjévé, 1886-ban pedig elnökévé választotta. A gyámintézet feladata részben a lelkesítő ösztönzés és árvák támogatása, részben a hátrányos helyzetű gyülekezetek és szórványok közegyházi felkarolása volt. Mint az intézet jegyzője kapott felkérést 1884-ben a szervezet történetének megírására A magyarhoni egyetemes evangélikus egyházi gyámintézet múltja és jelene címmel (Miskolc, 1885.).

Würtzler Arisztid (1925-1997)

Világírú hárfaművész, zeneszerző, zenetanár. Budapesten született középosztálybeli evangélikus családban. 1935 és 1939 között iskolánk diákja. Kezdetben zongorázni és csellózni tanult, hárfázni 12-13 éves korában kezdett. Az 1938/39-es tanévben a reformáció előestéjén megrendezett műsort - melyet az aszódi evangélikus gimnázium és a Leánynevelő Intézet

növendékei közösen adtak elő - zongorán kísérte.²⁶ Tanulmányait a Liszt Ferenc Zeneakadémián folytatta. 1951-56 között az Állami Hangversenyzenekar foglalkoztatta. Az 1956-os forradalom után emigrált Magyarországról, először Ausztriába, majd Kanadába ment testvérével, végül az Egyesült Államokban telepedtek le. 1958-ban került második hárfásként a New York-i Filharmonikusokhoz, a próbajátékon Leonard Bernstein zenei igazgató hallgatta meg. Az együttesnek 1961-ig volt a tagja. 1963-ban elnyerte a Hartfordi Egyetem tanári állását, amit szólókoncertek mellett vitt. Mint szólista a világ 62 országában szerepelt. 1968-ban a London College of Applied Science (USA) díszdoktori címmel tüntette ki. 1969-ben megszervezte az első Amerikai Nemzetközi Hárfaversenyt, 1970-ben New York Egyetem tanára lett és megalapította saját együttesét, a New York Harp Ensemble-t. Magyarországra a nyolcvanas évek közepétől rendszeresen visszatért, a rendszerváltás után Budapesten, Szombathelyen és a keszthelyi Festetics-kastélyban koncertet adott. Magyarországon halt meg egy koncertút alkalmával váratlanul, a Fiumei Úti Sírkertben nyugszik.

²⁶ Aszódi Evangélikus Gimnázium iskolai értesítője – 1938. 28. Lásd:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_835_1938/?pg=31&layout=s&query=w%C3%BCrtzler

Igazgatóink

Algimnázium

Az algimnázium élére először 1865-ben, amikor már három tanár tanított az intézményben választottak igazgatót, kezdetben három, majd később hatéves időtartamra.

1865-1872 Votisky Károly

Votisky Károly (1838-1911) Sárváron született, az elemi iskolát Kőszegen folytatta, majd Sopronban érettségizett. A teológiai egyetemi tanulmányokat Pesten végezte el. 1860-ban részt vett a pesti diákok március 15-i megemlékezésén. A kerepesi úti temetőhöz gyászjelvényekkel kivonuló ifjúságot szét akarta a katonaság oszlatni s közülök többeket elfogott. Társaik kísérletet tettek a foglyok kiszabadítására, mire a katonaság tüzelt, majd szuronyrohamot intézett az ifjúság ellen s ekkor Votisky Károly is megsebesült. Budapestről a hallei egyetemre ment, ahol filozófiai és filológiai tanulmányokkal folytatott. Visszatérve Németországból az aszódi gimnáziumhoz kapott 1863 szeptemberében meghívást. Ugyanezen évben szept. 28-án Budapesten tanári vizsgát tett magyar, latin, görög nyelv és irodalomból és történelemből. Aszódon 2 évig, mint tanár, azután mint igazgató működött. 1871-ben feleségül vette Jeszenszky Izabellát, házasságukból 5 gyermek született. 1874-ben a készmárki evangélikus líceum rendes tanárául választották meg, ahol 1905-ig itt tanított. *A szatmármegyei német nyelvjárás hangtana* címmel jelent meg munkája (Bp., 1908).

1872-1874 Bellus János

Bellus János (1838-1894) a Gömör vármegyei Osgyánban született szegény zsellér szülők gyermekeként. A gimnáziumot Osgyánban kezdte, majd Selmecbányán folytatta, érettségét is a selmeci iskolában szerzett. Pozsonyban tanult tovább, az akkoriban 3 éves teológiai képzést azonban nem fejezte be, mint másodéves teológust hívta meg Báró Podmaniczky Ármin Aszódra fia mellé nevelőnek. Bellus kapcsolati hálója kiszélesedett Podmaniczky Frigyes báró társaságában. Az 1860-as évek elején, az aszódi evangélikus algimnázium több évi szünet után Sárkány János lelkész buzgólkodása, valamint Podmaniczky Ármin pártfogása mellett újra megnyílt. Bellus János 1865-ben a neki felajánlott aszódi tanári állást elfogadta. Két év gyakorlat után - bár a teológiát nem fejezte be - engedélyt kapott a tanári vizsga letételére. Ennek sikeres letétele után, mint rendes tanár dolgozott tovább az aszódi középiskolában. 1872-ben Votisky Károly igazgató távozása után Bellus János lett az intézmény vezetője. Két évi igazgatósága alatt az aszódi gimnáziumot a vidék jó hírű intézetévé tette. Aszódról

Selmecbányára került, ahol latin és görög nyelvet tanított. A korabeli selmeci évkönyv kiemeli, hogy tanári működésében a pontosság és a szigorú kötelességérzet jellemezte. Mindössze 56 éves volt, amikor tüdőbajban elhunyt.

1874-1877 Csengey Gusztáv

Csengey Gusztáv (1842-1925) költő, író, tanár és iskolaigazgató volt egyszemélyben. Édesapja a Zichy grófnál volt gazdatiszt, később Irsán, majd Aszódon községi jegyző lett. Az elemi iskolát Irsán (ma: Albertirsa), a középiskolai tanulmányait Pesten, Sopronban majd Nagykőrösön végezte. A nagykőrösi gimnáziumban az akkor ott tanító Arany Jánost gyakran fölkereste, későbbi barátságuknak innen erednek a gyökerei. Az érettségi után hazautazott Irsára, itt írta meg egyik legismertebb művét. *A fogoly lengyel* c. versét a lengyel felkelés kitörése (1863) ihlette. A vers országos ismertséget hozott Csengey számára. A pesti protestáns teológián, majd a jénai egyetemen tanult, 1867-ben tért haza Magyarországra. Németországból hozta haza a *Ballag már a vén diák* című népszerű ballagódalt, amit ő fordított le magyar nyelvre. Hazatérése után letette a lelkészi és a tanári vizsgát. 1868-ban tanára, majd igazgatója (1874-1877) volt az aszódi evangélikus gimnáziumnak. Fontosnak tartotta a Petőfi-kultusz ápolását, ezért emléktábla elhelyezését javasolta, 1878-ban a Petőfi Társaságnak is tagja lett. 1886-tól Eperjesen teológiai tanár, a teológián Ószövetséget és egyháztörténetet oktatott, tanított továbbá a jogakadémián is. Tanítványai szerették, a helyi Luther Társaság tiszteletbeli tagjának választotta, több verse bekerült az evangélikus egyházi énekeskönyvbe is. Eperjesen Csengey megnősült, feleségül vette híres Lenke-dalainak ihletőjét, Bartha Lenkét. A költő ekkor 48 éves, menyasszonya mindössze tizenhat. A nagy korkülönbség nem zavarta boldogságukat, mindvégig harmonikus házasságot éltek. Életének szomorú fordulata: Eperjest az első világháború után hetvenkilenc éves korában kénytelen elhagyni, menekülés közben kéziratának nagy része elvész, valamint értékes levelezése is elpusztul. Miskolcon telepedett le, egy külvárosi szűk kis lakásban töltötte élete utolsó éveit, haláláig komoly nélkülözéseket szenvedett. 1919-től – nyugdíjasként – a Miskolcra áttelepült jogakadémián adott elő. Tanári működését az ifjúság szeretete és a hazafiság jellemezte. Csengey Gusztáv 1925-ben hunyt el, sírja Miskolcon, a Mindszenti temetőben van.

1877-1883, 1885-1886 Micsinay János

A Micsinay család Árva vármegyéből származik, a család tagjai a 19. század közepétől Aszódon és a Galga-völgyében töltöttek be különböző pozíciókat. Találunk közöttük, evangélikus kántortanítót, körorvost, gyógyszerészt, takarékpénztári vezérigazgatót, és iskolaigazgatót Micsinay János személyében. János 1847-ben Svábócon, Szepes vármegyében született. Apja Hévízgyörkön evangélikus kántortanító volt. Iskoláit Hévízgyörkön, Szarvason, Pozsonyban végezte. Házasságot Zsoldos Etellel 1879-ben kötött Aszódon. Tápiószelén 1870-1872 között nevelőként, Aszódon 1872-1886 között tanárként dolgozott, Selmecbányán 1886-tól haláláig főgimnáziumi tanárként működött. Aszódon matematikát, fizikát, tornát és gyorsírást tanított. Az Aszódi Önkéntes Tűzoltó Egylet parancsnokaként 1881-1886 között teljesített szolgálatot. Selmecbányán hunyt el 1902-ben.

1883-1885, 1886-1888 Sramkó Mihály

Sramkó Mihály (1846-1889) Aszódon született, apja szücsmester volt. Mihály az elemi iskolákat és a gimnázium első két osztályát Aszódon végezte 1858/59-ben. (Ez az időszak a Bach-korszakban az aszódi iskola hanyatlásának ideje, a két évfolyamon mindössze 12 diák tanult, a következő évben, mint gimnázium meg is szűnt, s felső elemi iskola lett belőle.) Mihály osztályában a jobb tanulók közé tartozott, latinból, németből és matematikából is kiemelkedett a teljesítménye. Az 1859/60-as tanévet már a szarvasi főgimnáziumban folytatta, s mindvégig jeles tanuló volt. 1865-ben a szarvasi érettségit követően Pozsonyban folytatta tanulmányait, ahol 1868-ban szerzett teológiából oklevelet. 1870-ben az aszódi gimnázium hívta meg az éppen leköszönt Csengey Gusztáv helyére negyedik tanárnak. (Aszódon 1862-ben újra megnyílt a gimnázium egy osztállyal, s az 1865/66-os évben ismét négy osztályúvá lett az iskola.) 1872-ben Scheffarovszky Jánost rákospalotai lelkésznek választották meg, ezt követően Sramkó a segédlelkészi teendőket is átvette Aszódon. 1873 októberében tanári címet szerzett, 19 éves tanári működése alatt tanított latint, földrajzot, hittant és matematikát. Az 1889/1890-es iskolai évkönyv beszámolója szerint „szívén hordta a haza ügyét, az ifjúságot minden alkalommal buzdította a honszerелеmre s ez évben is mint márczius 15-ki szónok ifjúi lelkesedéssel beszélt az 1848-iki nagy eseményekről, a szabadság, egyenlőség és testvériség diadaláról. Becsült, kedvelt alakja volt az egész környéknek, különösen a városnak, a mely őt képviselő-testületi tagjává is választotta.”²⁷ Családi tragédiák kísérték életét: kisgyermek halála után feleségét, Estergály Etelkát is elveszítette. Második felesége Stúr Mária volt, akinek szüleit látogatta meg Hont vármegyében, amikor váratlanul elhunyt 1889 nyarán. Sramkó javasolta igazgatósága idején, hogy a havi értekezleteken a tanárok terjesszék elő a következő hónapban tanítandó anyagot, hogy mindnyájan tájékozva legyenek egymás haladásáról. A tantestületi értekezleteken készséggel meghajolt a többség akarata előtt, az új kollégákat szeretettel fogadta.

1888-1890 Petry Gyula

Petry Gyula (1858-1917) az első iskolatörténeti dolgozat megalkotója. Munkája 1900-ban jelent meg *Az aszódi evangélikus algymnasium történetének vázlata* címmel²⁸. Igazgatóként jelentős átalakításokat hajtott végre: bővítették a tornatermet, felemelték a tanárok fizetését, először alkalmaztak intézményünkben tiszteletdíjért iskolaorvost. Őt fő alkotta ekkoriban a tantestületet, egyedül az igazgató rendelkezett közülük tanári oklevéllel, ezért az állam figyelmeztette az intézményt a hiányosság pótlására. Petry Gyula Nagyváradra került, utóbbi helyen a Biharmegyei Patronage Egyesület titkáráként támogatója volt az árváknak és özvegyeknek. A Nagyvárad Állami Főreáltanoda nekrológiájában így írt róla: „Tanítványai szerették legjobban, mert igazi s tökéletes tanár volt. Lelkiismeretessége, pontossága,

²⁷ Aszódi Evangélikus Gimnázium iskolai értesítője, 1889. 7. Lásd:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_788_1889/?query=Sramk%C3%B3Mih%C3%A1ly&pg=6&layout=s (2024.01.13-i letöltés)

²⁸ Aszódi Evangélikus Gimnázium iskolai értesítője, 1900. 5-49. Lásd:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_799_1900/?pg=50&layout=s (2024.01.13-i letöltés)

következetessége, mély és alapos tudása imponált, szigorú, de mélységes jósága megnyerte és örökre lekötötte tanítványai szívét.”²⁹

1890 Kemény Árpád

A szarvasi evangélikus főgimnázium helyettes tanára volt, az 1889/90-es tanévet már Aszódon kezdte. Iskolánkban két évig tanított, oktatott tárgyai a történelem, a földrajz, a magyar és a német voltak. Az ifjúsági könyvtárnak őre, a Petőfi-önképzőkör vezetője volt. Az önképzőkör működéséről megtudhatjuk, hogy *„a felolvasott dolgozatok száma 50, s ugyanannyi írásbeli bírálat; szavalt 77. Ide számítandó még az évzáró nyilvános ülésen előadott 7 szavalt s a Petőfi-ösztöndíjra pályázott 13 dolgozat. Összesen tehát a dolgozatok száma 63, a bírálatoké 50, a szavaltoké 84.”³⁰* 1890 év őszén volt rövid ideig iskolánk igazgatója. Aszód után Eperjesen tanított magyart, németet és hittant.

1890-1891 Dr. Biatsy József

Dr. Biatsy József (1857-1928) 1890 szeptemberétől tanított Aszódon, novembertől a tanév végéig volt iskolánk igazgatója. A bölcsészettudományok doktora, matematikát oktatott. Ekkoriban iskolánkban 97 diák tanult. A szemléltetést, mint pedagógiai módszert fontosnak tartotta, ezért is szorgalmazta az iskolai eszközök bővítését. Így írt erről az általa szerkesztett évkönyvben: *„A modern oktatás a szemléltetésből indul ki, hogy az érzékből emelkedhessék a tanuló az érzékfelettire. E szemléltetés, eszközölhetése végett intézetünk nem kimélt áldozatot, hogy a szükséges képeket, eszközöket és nagyszabású geometriai testmintákat beszerezhessük. Tanári könyvtárunk oly sok és értékes művel szaporodott, hogy a tudománysszomjas lélek nem keresi fel azt hiába, ha búvárkodni óhajt!”³¹* A mezőtúri Református Gimnázium kiemelkedő matematika és filozófia tanára volt, 27 éven át tanított Mezőtúron.

1891-1894 Dr. Nemes D. Félix

Székelyudvarhelyen született 1854-ben. A kolozsvári egyetemen földrajz-történelem szakos diplomát szerzett, megszerezte a bölcsészettudományok doktora címet. Okleveles rendes tanár, 3 évig iskolánk igazgatója. Földrajzot, természetrajzot³² és szépírást tanított heti 16 órában. A heti háromórás természetrajz a mai fizika és kémia keveréke volt. A tananyagban (IV. osztály) ez szerepelt: *„a jelentékenyebb ásványok kémiai és fizikai tulajdonságai. A sók és savak. Megfelelő ásványokon a kristályrendszerek ismertetése. A víz kémiai és mechanikai működése.*

²⁹ Nagyvárad - Állami Főreáltanoda értesítője, 1917. 5. Lásd: https://adt.arcanum.com/hu/view/Nagyvarad_24561_AllamiForealtanoda_24605_1917/?pg=4&layout=s (2024. 01. 13-i letöltés)

³⁰ Aszódi Evangélikus Gimnázium értesítője, 1889/90-es tanév. 29. Lásd: https://medit.lutheran.hu/files/ertesito_aszod_1889_1890.pdf (2024. 01. 13-i letöltés)

³¹ Aszódi Evangélikus Gimnázium értesítője, 1890/91-es tanév. 3. Lásd: https://medit.lutheran.hu/files/ertesito_aszod_1890_1891.pdf (2024. 01. 13-i letöltés)

³² Aszódi Evangélikus Gimnázium értesítője, 1892/93-as tanév. 16. Lásd: https://medit.lutheran.hu/files/ertesito_aszod_1892_1893.pdf (2024. 01. 13-i letöltés)

A vulkanizmus. Egyszerű és összetett kőzetek demonstrálva. Szerves vegvületek. Geológiai korszakok, a jellemzőbb kővületek bemutatása.” Írásai jelentek meg az Orvos Természettudományi Értesítőben és a Földtani Közleményekben. Hajdúnánáson tanított 1895-től. Kollen Annától öt gyermeke született, Debrecenben hunyt el 1933-ban.

1894-1895 Strompf László

A Szepes megyei Felkán született 1855-ben. Miskolcon járta ki a gimnázium alsó két osztályát, majd a neves késmárki liceumban folytatta a középiskolai tanulmányait. Itt érettségizett, utána pedig 1875-1879 között a Budapesti Tudományegyetem matematika-fizika szakán végzett. Az egyetem után előbb nevelőként tevékenykedett, majd 1887-ben Sopronban vállalt tanári megbízatást. Innen került az Aszódra, ahol 1891. október 1-én foglalta el a mennyiségtan-természettan (mai matematika) tanszéket.³³ Népszerű tanár, az ő rövid igazgatósága alatti időszakban (1894. október 3. – 1895. május 27.) kezd rendeződni a tanárkérdés, a szakvizsgázott, okleveles tanárok aránya megnövekedett. 1914-ben hunyt el, sírja az aszódi temetőben található.

1895-1896 Zalányi János

Zalányi a kolozsvári gimnáziumban oktatott, Erdélyből került Aszódra. Matematikát és magyart tanított, igazgatósága idején ünnepelte Magyarország a honfoglalás ezredik évfordulóját. Az eseményről igazgatóként az iskolai évkönyvben Zalányi a következőket jegyezte fel: „*Hazánk ezeréves fennállásának emlékére 1896 május 9-én nagyobb szabású ünnepélyt rendeztünk a gymn. rajztermében, melyen az összes hatóságok képviselői, díszes hölgyközönség s városunk hazafias polgársága vettek részt. Ez ünnepélyes alkalomra a rajzterem ékesen volt feldíszítve; nemzeti szinti drapériák, lomb - és virág-füzér fedték be a falat. Dicsőségesen uralkodó királyaink arcképe körüli díszítés emelkedett ki az egészről legjobban.*”³⁴ Zalányi János Aszód után Selmecbányán tanított az evangélikus gimnáziumban.

1896-1908 Bolla Lajos

Bolla Lajos (1863-1932) az Országos Középiskolai Tanártestület rendes tagja, az iskolai régiségőr és a történelmi szertár őre, az aszódi középiskola egyik kiemelkedő tanára, igazgatója. A kolozsvári egyetemen történelem és klasszika-filológia szakos diplomát szerzett. Eredetileg református vallású, majd katolizált és belépett a piarista rendbe. Tanított Sátoraljaújhelyen, Temesváron és Hajdúnánáson, Aszódon 1895 őszén kezdte meg az oktatói munkáját, ekkor áttért az evangélikus hitre. Geometriát, szépírást, földrajzot, természetrajzot és történelmet tanított. Igazgatóként sokat tett az algimnázium helyzetének anyagi megszilárdításáért. 1900-ban az iskola tanárait felvették a középiskolai nyugdíjintézetbe, egy évvel később miniszteri kiküldött mellett megkötötte az aszódi intézmény az állammal való

³³ Asztalos István: 80 éve történt. In: Aszódi Tükör, 1994. VI. évfolyam 11-12. szám, 4.

³⁴ Aszódi Evangélikus Gimnázium értesítője, 1895/96-os tanév. 4-5. Lásd: https://medit.lutheran.hu/files/ertesito_aszod_1895_1896.pdf (2024. 01. 13-i letöltés)

megállapodást, melynek értelmében évi 12 ezer korona államsegélyt kap az iskola³⁵. Az anyagi stabilizáció részeként sikerült megszerezni a Podmaniczky családtól a vásárjognak még a családnál maradt ¼ részét, így a vásárok teljes bevétele az iskola pénztárába folyt. Sokáig vezette az iskola énekkarát, címzetes igazgatóként 1929-ben ment nyugdíjba. Az aszódi temetőben nyugszik.

Főgimnázium

1908-1914 Szabó Lajos

Az első olyan igazgatóváltás iskolánk történetében, ahol jelentős ellentét alakult ki a tantestület és az iskolafenntartó (Gazdasági Bizottság) között. A tanárok Bolla második hatéves ciklusát követően Szabót támogatták, míg a GB-n belül többen Bollát favorizálták, végül a többségi akarat döntött. Szabó Lajos Csíkszeredán született 1867-ben, a középiskolai tanulmányait Csíksomlyón végezte. Premontrei szerzetesként Jászón végezte a teológiai tanulmányait. Több helyen tanított (Rozsnyó, Kolozsvár, Nagyvárad, Kassa), 1898 őszén került Aszódra, ahol áttért az evangélikus hitre. Összességében Szabó igazgatósága is - elődjéhez hasonlóan - felívelő szakaszt jelent az intézmény életében, igazgatósága alatt válik az intézmény algimnáziumból főgimnáziummá (1912). 1933-ig tanít, 1947-ben hunyt el, sírja az aszódi temetőben található.

1914-1926 Dr. Osváth Gedeon

Iskolánk történetének egyik legkiemelkedőbb tanár-igazgatója a Szatmár vármegyei Csengeren született 1880-ban. Aszódon kezdte tanári pályáját 1906-ban, magyar és latin nyelvet oktatott. A Petőfi-önképzőkör tanárelnökeként felélesztette a Petőfi-kultuszt, majd igazgatósága alatt országos mozgalmat indított a költő emlékének ápolására. Igazgatósága idején vette fel iskolánk Petőfi nevet. Mintegy hatszáz Petőfi-ereklyét gyűjtött össze, melyek láthatók voltak az aszódi főgimnáziumban. (A második világháború során ezek elpusztultak.) Írt Petőfi első szerelmi kapcsolatáról, amely Cancriny Emíliához fűződött, vagy Petőfi aszódi éveiről. A halhatatlan diák c. írása a rádióban is elhangzott 1939-ben. A Trianon utáni gazdasági nehézségek közepette, az egyházkerület segítségével elindította a gimnázium új épületének létesítését. Befejezni mindezt nem tudta, mert 1926-ban nyugdíjaztatását kérte. Döntésében a túlfeszített munka mellett az is szerepet játszhatott, hogy támadás érte Aszódon azért, hogyan állhat az evangélikus főgimnázium élén református ember.³⁶ Családjával együtt Kecskemétre költözött,

³⁵ Mai értéken 31 és fél millió forintnak megfelelő összeg.

³⁶ Borzák Tibor: Petőfi-kutató volt – „Örizzék mindig tisztán nevedet...” In: Szabad Föld, 1988. augusztus 26. 44. évf., 35. sz. 13.

szépirodalmi munkássága kiteljesedett: a Szegedi Nemzeti Színház mutatta be Hunyadi Mátyás c. színművét³⁷. Felesége Forgolányi Kovách Erzsébet, zongoraművész. Közös gyermekük Osváth Viktor (1921) akinek születésekor édesanyja meghalt. A fiú később református lelkészként szolgált, mellette zeneszerzőként tevékenykedett, ő fordította le 1966-ban az *Erős vár a mi istenünk* kezdetű evangélikus éneket. Osváth Gedeon feleségének halála után alapítványt hozott létre az Aszódi Evangélikus Gimnáziumba: azokat a tanulókat jutalmazták az ösztöndíjból, akik a Petőfi önképzőkörben kiemelkedő teljesítményt nyújtottak. Budapesten hunyt el 1952-ben, sírja a Farkasréti temetőben található. Az aszódi temetőben első felesége és szülei nyugodnak.³⁸ Második házasságából még két gyermeke született. Ars poeticáját egyik versének soraival foglaljuk össze: „*A kincs veszendő, ne bízzál hát benne, s ne add el érte lelkedet soha; Emeljen téged jellem és becsület, mint életed két tartó oszlopa: Ezek alkossák legfőbb kincsedet, S őrizzék mindig tisztán nevedet.*”³⁹

1926-1934 Dr. Oravecz Ödön

Iskolánk történelmének egyik legmeghatározóbb tanár-igazgatója a felvidéki Rozsnyón született 1881-ben, szülővárosában végezte az elemi iskolát és a gimnáziumi tanulmányokat. Magyar-latin szakos diplomáját 1905-ben szerezte meg Kolozsváron. Tanári pályáját 1904-ben a besztercebányai evangélikus algimnáziumban kezdte, 35 évesen (!) 1916-tól ugyanitt igazgató. A századfordulótól rendszeresen publikál a felvidéki lapokban, első munkája 1903-ban jelent meg (János Vitéz – irodalmi tanulmány Petőfi Sándor költeményéhez). A cseh megszálló csapatok 1918. december végén bevonultak Besztercebányára is. 1919. január 27-én a cseh tanügyi referens az evangélikus főgimnáziumot bezáratta,⁴⁰ így Oravecz négy tanártársával az Aszódi Evangélikus Petőfi Főgimnáziumba került, ahová 25 tanítványa is követte őt. Közülük volt 11 végzős diák, nekik az aszódi iskola 1919 májusában külön érettségi vizsgát szervezett. 1919-től rendes tanár, 1926-ig tanított magyar nyelvtant és irodalmat, 1926 és 1931 között pedig a főgimnázium igazgatója. A gazdasági világválság idején is sikeresen küzdött az új evangélikus iskolaépület felállításáért. „*És mi adott neki erőt ahhoz, hogy ez elhatározása mellett a sok nehézség és akadály láttára is kitartson? Carlyle mondja valahol, hogy csak az alkothat nagyot, aki hisz valamiben. Ő hitt Petőfi Sándor iskolájának jövőjében, kulturális hivatásában és mert ebben hitt, azért sikerült neki ezt az iskolát, ha sok küzdelem árán is, nemcsak megmentenie, hanem felvirágoztatnia is. (...) 1931. október 11-én itt tündöklött Petőfi Sándor iskolájának új, modern épülete Aszód község legszebb dombján, hogy onnan mintegy „erős vár”-ból annál könnyebben árássza magából a szellemi és vallás-erkölcsi evangéliumi világosságot a Galga völgyében.*”⁴¹ Aszód község képviselőtestületének tagja lett,

³⁷ Délmagyarország, 1940. december, 16. évfolyam, 284. szám, 7.

³⁸ <https://ega-muzeum.hu/15-2/tortenet-1948-ig/tanarok/dr-osvath-gedeon-1880-1952/>

³⁹ Borzák, 1988.13.

⁴⁰ Aszódi Evangélikus Gimnázium iskolai értesítője, 1934/35. Lásd:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_831_1934/?query=Dr.+Oravecz+%C3%96d%C3%B6n&pg=4&layout=s (2024. 01. 13-i letöltés) 5.

⁴¹ Uo. 5-6.

továbbá az evangélikus egyház Tanügyi Bizottságába is bekerült. Rendszeresen publikált, a Protestáns Tanügyi Szemle szerkesztőbizottságának tagja, verseit, műfordításait, cikkeit számos újság közölte. Az iskola évkönyvét dolgozataival tudományos szintre emelte. Számos előadást tartott az aszódi egyházi, iskolai és társadalmi szervezetekben. Felesége Paulinyi Anna volt. Oravecz Ödön 1934-ben hunyt el, a házaspár sírját az aszódi temetőben találhatjuk.

1934-1937 Szever Pál

1877-ben született Maglódon, középiskoláit Aszódon és Selmecebányán végezte. Budapesten szerzett latin-történelem szakos tanári diplomát, Selmecebányán kezdett tanítani 1902-ben. A Nagy Háború alatt (1914-18) tartalékos hadnagy. A háború után megalakuló csehszlovák állam nem nézte jó szemmel magyar elkötelezettségét, ezért a prágai hatóságok kiutasították. Menekültként tanított egy évig egy fővárosi gimnáziumban, majd 1921 szeptemberétől Aszódon oktatott. Iskolánk egykori öregdiákja, Drexler Győző így emlékezett Szever tanár úr nyelvóráira: „*Nekünk óriási szerencsénk volt, hogy Szever Pali bácsi tanított minket latinul.*”⁴² Három évig (1934-37) betöltötte az igazgatói tisztséget is, majd nyugdíjba vonult. Aktívan részt vett a közéletben, tagja volt Aszód képviselőtestületének, valamint több társadalmi egyesületnek. Felesége Cserepes Jolán (1884-1952), gyermekeik Jolán és Rózsa. Szever Pált 1955. november 20-án temették el Aszódon.⁴³

1937-1949 Nagy Imre

Nagy Imre (1888-1954), az egyházi gimnázium utolsó igazgatója a kommunista fordulat előtt. 1888-ban Kisberzsenyben, Veszprém vármegyében született. Az elemi iskola elvégzése után a Felsőlövői Evangélikus Főgimnáziumban tanult és szerzett érettségi bizonyítványt. 1912-ben a budapesti Tudományegyetemen szerez magyar-latin szakos diplomát. Aszódra az 1913/14-es tanévben került. Trianon után bekapcsolódott a Petőfi Önképzőkör munkájába, majd a szervezetnek hosszú ideig elnöke volt. A Gimnáziumi Bizottság, az Egyházi Presbitérium és a helyi Luther Szövetség mellett tagja volt az Aszódi Takarékpénztár Igazgatóságának, valamint az aszódi Polgári Lövész- Egyesületnek. Az 1930-as években megválasztották az Országos Evangélikus Tanáregyesület választmányi tagjának. 1937-ben, Szever Pál nyugdíjazását követően Nagy Imre lett iskolánk igazgatója. Igazgatósága idején kapott szobrot iskolán volt diákja, Petőfi Sándor. A szobrot, a gimnázium egykori tanulója, Morzsa-Morhardt Gyula készítette el, 1939. május 21-én került sor a felavatására a gimnázium épülete előtt. A második világháború idején is igyekezett igazgatóként fejleszteni az iskolát. Ekkor terjedt el jobban a filmvetítés, s a filmoktatás. 1944 őszén a kettős (német, szovjet) megszállás idején a szovjet csapatok elérték Aszódot, a tűzérési párbaj következtében több belövést is kapott a gimnázium épülete. A tanévet többször megszakították, mivel nem voltak biztonságosak a feltételek. A harcok elmúltával újra szervezték az oktatást, a tanítás áprilisban kezdődött el, s júniusban megtartották az érettségi vizsgákat is. Nagy türelemmel irányította az egyházi gimnázium működését 1948-ig, majd a kommunista fordulatot követően az államosított

⁴² A huszadik század emlékezete a Galga mentén. Szerk.: Péterfi Gábor. Bp., L'Harmattan, 2012. 136.

⁴³ Asztalos, 2003. 365., <https://ega-muzeum.hu/15-2/tortenet-1948-ig/tanarok/szever-pal-1877-1947-3/>

intézményt még egy évig. Felesége Haberern Paula, két kislányuk született, Dalma és Gabriella.⁴⁴

A rendszerváltás után

1994-2017 Dr. Roncz Béla

Dr. Roncz Béla 1950. december 5-én Gödöllőn született. Gyermek- és ifjú éveit Vácegresen töltötte. Aszódon érettségizett a Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskolában. 1974-ben Egerben a tanárképző főiskolán, biológia-földrajz szakos általános iskolai tanári, 1978-ban Szegeden a József Attila Tudományegyetemen földrajz szakos középiskolai diplomát kapott. 1980-ban egyetemi doktori oklevelet szerzett. 1978-tól az egri tanárképző főiskola földrajz tanszéken tanított. Három évtizedes felsőoktatási tevékenységét főiskolai docensként 2008-ban fejezte be. Az egyik fő szervezője, alapítója és igazgatója az 1994 szeptemberében újrainduló Aszódi Evangélikus Gimnáziumnak. Döntő részt vállalt az új aszódi közoktatási intézmény szervezeti és működési feltételeinek kidolgozásában. Szakmai javaslataival segítette az épületegyüttes tervezési és később kivitelezési munkálatait. Az intézmény fejlődésének legfontosabb eseményei: 1996-1997-ben Nagy Tamás Ybl-díjas építész tervei alapján megépül Aszódon az evangélikus gimnázium, 2002-ben a tornacsarnok, 2003-ban a kollégium, 2005-ben a tetőtéri nyelvi laborok, 2007-ben a belső udvar burkolása, 2008-ban a sportudvar készült el. 1998-ban elindult a nyolc osztályos képzés, majd 2002-ben kezdetét veszi az emelt szintű angol és német nyelvi képzés. 2016-ban általános iskola képzéssel bővül az intézmény, az alsó tagozaton 2 első osztállyal. 2017. szeptember 1-én átadásra kerül az általános iskolai szárny, a színes iskola. Az intézmény elmúlt évtizedekben méltóképpen bizonyította létjogosultságát a Galga-völgyében. 15 éven át az Észak-Pestmegyei Egyházmegye felügyelője, 2 évtizeden át a Magyarországi Evangélikus Egyház zsinatának, és Oktatási Bizottságának a tagja. Eredményes pedagógusi munkássága elismeréseként 2006-ban Péterfy Sándor-díjat kapott. Vezetői munkájának elismeréseként megbízzák a Fasori Evangélikus Gimnázium vezetésével (2009-2012). Ebben az időszakban két intézmény igazgatója volt.

⁴⁴ Asztalos, 2003. 359., <https://ega-muzeum.hu/15-2/tortenet-1948-ig/tanarok/nagy-imre-1888-1954/>

Menekült tanárok életrajzai

Az első világháborút az Osztrák-Magyar Monarchia elveszítette, a történelmi Magyarország összeomlása 1918 novemberében megkezdődött az ország idegen (román, cseh, szerb) megszállásával. A háborús vereséget megpecsételő trianoni békét 1920. június 4-én írták alá, ezzel Magyarország népességének közel kétharmadát veszítette el. Már 1918 végétől megindult a menekültek áradata a maradék ország felé, a hivatalos statisztika kb. 350 ezer főt tart nyilván menekültként. Közel 60 százalékuk Erdélyből és Kelet-Magyarországról települt át a trianoni országba. Az állami alkalmazottakat – postások, tanárok, vasutasok, az államigazgatásban dolgozók – egy részét elbocsátották, illetve hűségeskü letételére kényszerítették. Így több pedagógus és diák is Aszódra érkezett ebben az időben. Az Aszódi Evangélikus Gimnázium akkori vezetése önéletrajzot kért a Galga mentére érkező tanároktól, ezeket közöljük az alábbiakban.

Velten Armand életrajza⁴⁵

„Magdeburgban, 1890. január 23-án születtem. 1896 elején Budapestre kerültem. Az István úti áll. főgimnáziumban szereztem érettségi bizonyítványt. Főiskolai tanulmányaimat 1914. június havában fejeztem be az Országos Magyar Képzőművészeti Főiskolán. A középiskolai rajztanári okleveletem is ugyanazon alkalommal szereztem meg. 1914 nyarán részt vettem a szolnoki művésztelep tanfolyamán. 1915. szeptember havában kezdtem meg tanári működésemet. Rövid gyakorlat után (az István úti főgimnáziumban) a budapesti fasori ág.h.ev. Főgimnáziumba kerültem, ahol a hadbavonult Oppel J. kartársamat helyettesítettem az 1915/16 isk. év végéig. 1916. október hó közepétől 1919. április hó 27-ig Nagyszombatban, a községi polgári fiú és leányiskolában működtem, mint helyettes rajztanár. Nagyszombatból a cseh megszállás miatt

⁴⁵ Velten Armand életrajza, Aszódi Petőfi Gyűjtemény, 61-es mappa, 89.1.41.5.1-3.

kellett távoznom és 1919. szeptemberében hó 21-től a mai napig az aszódi Petőfi ág.h.ev. főgimnáziumban működöm, mint rendes rajztanár.

Tanári munkám mellett minden szabadidőmet a festésnek és rajz művészetének szentelem. Kiállítottam az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1917/1918-i téli tárlatán, Budapesten, a Műcsarnokban. Újabban a Nemzeti Szalon által rendezett magyar Egyházművészeti kiállításán két művet s a téli tárlaton (1920) ugyancsak két művet állítottam ki. Célom szerény tehetséget tökéletesíteni minden szeretetemmel és erőmmel. Az aszódi Petőfi főgimnáziumnak rajztanára és rajzterme nincsen. A rajztanítás ilyen körülmények között – sajnos - a legnagyobb erőfeszítés mellett nem érheti el /távrolról sem/ a kívánt eredményt.

Aszód, 1920. május 17.

Velten Armand rajztanár⁴⁶”

Osváth Gedeon életrajza⁴⁷

„Életrajzom

Születtem Csengerben, Szatmár vármegyében, 1880., dec.4-én. Elődeim, atyai részről még 1618-ban nemességet nyert földbirtokosok, anyai részéről őseim generációkon át református papok voltak. Az elemi iskola katolikus osztályát Csengerben végeztem, mikor szüleim, a Szatmárnémeti református főgimnáziumba íratlak, kosztos diák - Kőrös Kende mérnöknél - csak egy évig voltam, mert szüleim neveltetésem biztosítása céljából Csengerből Szatmárra költöztek.

Érettségit 1901. június 27-én tettem minden tárgyból jeles eredménnyel. Egyetemi tanulmányaimat a kolozsvári tudományegyetemen végeztem, hol versenyvizsgálaton a költészeti fakultás 600 koronás ösztöndíját elnyerve, négy éven át élveztem, megtartva azt a doktori szigorlat évére is. A magyarirodalomtörténetből nyert doktori oklevelem 1905. dec. 23-án kelt cum laude fokozattal. A magyar-latin nyelvi tanári szakvizsgát 1906 január 27-én tettem le mindkét tárgyból dicséretes eredménnyel, a pedagógiai vizsgát 1906. május 25-én szintén dicséretes eredménnyel.

Az aszódi gimnázium 1906. aug. 4-én rendes tanárrá választott. A gróf Teleki család részéről kapott meghívást és a deési⁴⁸ áll. főgimnáziumhoz történt helyettes tanári kinevezést visszautasítom, az aszódi tanári állást fogadtam el, melyen 1906. szept. 1. óta megszakítás nélkül működöm. A megjelölt időpont óta tanárkari jegyző voltam 6 esztendőn keresztül-, a gimnáziumi bizottság jegyzője 6 évig-, a Petőfi-kör vezetőtanára 6 éven át, az alumneum ephorusa⁴⁹ 6 évig. Rendeztem az ifjúsági könyvtárt, voltam a napközi otthon

[8] megjegyzést írt: Kakukktrójas az életrajz, hiszen nem menekült tanárról van szó. Ettől még kell közölni, de valahogyan jelezve, esetleg utolsóként elkülönítve.

⁴⁶ Az 1931-es önéletrajzi kiegészítésből kiderül: Velten Armand 1929. október 26-án kötött házasságot Mihály Gizellával, egy lánygyermekük született 1930 augusztus 5-én Máriabesnyőn.

⁴⁷ Osváth Gedeon életrajza, Aszódi Petőfi Gyűjtemény, 61-es mappa, 89.1.41.3.1-2-3.

⁴⁸ Dés város Belső-Szolnok, majd 1876-tól Szolnok-Doboka vármegye székhelye volt. A város a 20. század elejéig őrizte magyar többségét.

⁴⁹ Az internátus vezetője. Az Alumneum a nehezebb anyagi helyzetben lévő diákok tápintézete. Valamilyen szállásuk ugyan volt Aszódon, de ellátást nem kaptak. Ezek a tanulók ebédet és vacsorát a tápintézetben kaptak, a reggeliről maguk gondoskodtak. Az Alumneum önfenntartó üzemként működött a gimnázium keretei között. Az ephorus irányította a tápintézet működését, kezelte a pénzügyeit. E tisztséget Osváth Gedeon 1914-ig töltötte be. Lásd: Asztalos, 2003. 195.

felügyelőtanára. Az Ev.⁵⁰ Tanáregyesület választmányi tisztségét végeztem 6 évig. Mint igazgató 1914. szept. 1. óta vezetem az aszódi ág. h. ev. Petőfi főgimnázium életét, az erre vonatkozó bővebb tájékoztatást a Petőfi-főgimnázium évi értesítői szolgáltatják.

Megírtam az aszódi gimnázium történetének rövid áttekintését 1766-tól 1920-ig. Továbbá a következő tájékoztatást: Az aszódi Petőfi-főgimnázium, a kommunizmus ideje alatt. Mindkét iratot Dr. Raffay Sándor⁵¹ püspök úr öméltósága canonica visitációja alkalmából. Iskolai ünnepélyeink alkalmával tartott beszédeim s az egyes tanévekről szóló Igazgatói jelentésem az intézet évi Értesítőjében jelentek meg. Cikket írtam az Aszódi Hírlapba a Tanári hivatásról. Megjelent irodalmi művem: Reviczky Gyula, Kolozsvár, 1905.⁵²

Az 1919-ben megalakult Aszódi keresztény nemzeti szövetség a közművelődési osztály elnökéül választott, e minőségben irányítottam, s vezettem a közművelődési osztály működését, amelyet az Országos Szabadoktatási Tanácsnak is köteleességszerűleg kijelentettem. Az intézménynek Aszód társadalmi életében azért van különösebb fontossága, mert ily művelődési sorozatos előadásokat ez az intézmény tartott Aszódon első ízben. A 12 előadáson kívül rendezett e közművelődési osztály művészi színvonalon álló hangversenyeket is, melyek egyikének jövedelme a Nemzeti Hadsereg⁵³ javára 5313 koronával jövedelmezett.

Aszód, 1920. május 14.”

Dr. Oravecz Ödön életrajza⁵⁴

„Rozsnyón (Gömör-Kishont vm⁵⁵) születtem 1881 III. 12-én. E helyen végezve elemi iskolát is és a gimnáziumi tanulmányokat és érettségi vizsgálatokat 1899 jun. havában tettem. Konfirmálásban 1881 húsvétján részesültem. Tanári pályára lépve a Kolozsvári Tud. Egyetemen a bölcsészeti kart látogattam 1899/1900-1902/3 tanévekben. A második év végén alapvizsgálatot téve tanárképzési ösztöndíjas rendes tag lettem. 1903 okt. 31-én a magyar irod. nyelv és latin irod. történetből summa cum laude megszereztem a doktorátust, dec. havában tanári vizsgálatot tettem a magyar és latin szaktárgyakból. Az 1903/4. tanév felét a Kolozsvári egyet. könyvtárban, a második felét különböző fővárosi könyvtárak és múzeumok tanulmányozásával töltöttem el. Pedagógiai vizsgálatot 1905 május havában tettem, tanári oklevelem így magyar nyelv és irodalomból kitűnő, latin nyelv és irodalomból, pedagógiából és filozófiából pedig dicséretes eredményű lett.

⁵⁰ Evangélikus

⁵¹ Dr. Raffay Sándor (1866–1947) magyar evangélikus teológiai akadémiai tanár, evangélikus püspök, felsőházi tag, egyházi író, teológus, költő, műfordító, hittudós.

⁵² Osváth Gedeon: Reviczky Gyula. Gombos Ferencz kiadása, 1905.

⁵³ A Nemzeti Hadsereg kiépítése 1919-ben a Károlyi Gyula gróf vezette ún. aradi ellenforradalmi kormány Szegedre történt „áttelepülése” után indult meg. Az érdemi szervezés a kormány új hadügyminiszterének, nagybányai Horthy Miklós altengernagynak a „hivatalba lépésével” vette kezdetét. Horthy 1919. november 16-án vonult be Budapestre az általa szervezett Nemzeti Hadsereg élén, a proletárdiktatúrát felváltó ellenforradalmi rendszer vezetőjeként. Az admirális érkezése egy új, negyedszázados korszak kezdetét jelezte, melynek szimbóluma – kormányzói minőségben – éppen maga Horthy lett.

⁵⁴ Dr. Oravecz Ödön önéletrajza. Aszódi Petőfi Gyűjtemény, 61-es mappa, 89.1.41.2.2.

⁵⁵ vármegye

1904 IX 1-től a beszercebányai hit. ev. algimn. helyettes tanára, majd tavasszal megszerezvén az oklevelet rendes tanára s végül 1916 június hava óta az időközben teljes főgimnáziummá kifejlesztett intézet igazgatója lettem.

Így ért a cseh megszállás 1918 dec. végén, mire egy hónapra rá a törvénytelen hatalom az iskolát bezűntette, míg részemre a fenntartó egyház az u.n. cseh-szlovák republicától nyugdíjazást kért. Ez azonban nem reflektálva magasabb iskolai főhatóság a bányakerületi ág. ev. püspök úr intézkedésére a tanév végéig az aszódi Petőfi fő gimn.-hoz osztottam be szolgálatra, hová tanítványaim mintegy 25-en követtek, köztük a VIII. o. magyar érzelmű 11 tanulója. Ezek Aszódon május hó derekán külön érettségít tettek.

Ez volt az egyedüli rendes érettségi vizsgát a szovjet⁵⁶ idején csonka hazánkban. Miután a megszállás következtében bizonytalan időre régi állásomban vissza nem térhettem, az aszódi Petőfi főgimn. fenntartójához folyamodtam tanári állásomban való rendszeresítés végett, mit 1919 szept havában meg is kaptam és azóta itt működöm. Mint egyetemi hallgató a bölcsészeti kar irodalomtörténeti és művészettörténeti szemináriumában fejttem ki erősebb működést, mint tanár pedig 1908 nyarán részt vettem a Budapesten tartott latin nyelvtanítási tanfolyamon. A kommunizmusnak itt átélt hónapjaiban csak szenvedő részem volt.

Egyházi és iskolai élet terén főként a beszercebányai ág. ev. algimn. kifejlesztése körül munkálkodtam, hol a történelmi-philologiai mintául, a pénz és érmegyűjteményt, a felsőbb osztályok ifj. könyvtárát (...), a Bél Mátyás önképz. kört magam szerveztem meg fejlesztettem ki. Hasonlóképen rendeztem az intézet rajz és geometriai szertárnál s katalogizáltam a természettani szereket.

A beszercebányai Ev. Egyletnek 10 éven át titkára, az ottani egyháznak választott presbitere, iskolai tanácsának jegyzője, a zólyomi ev. esperesség törvényszékének számvizsgáló és iskolai bizottságának tagja voltam - illetve még vagyok is. Beszercebánya szabad kir. város képviselőtestületének és Zólyom-vármegye törvényhatósági bizottságának ugyancsak tagja voltam.

Irodalmi munkásságom a következő: [a még tanuló éveimben megjelent Hóvirágok és Borongás c. versfüzeteken kívül] 1903-ban megjelent János vitéz c. irod.tört tanulmányom Petőfi költeményéről (ismertetve Budapesti hírlap 1904 III. 25. Pesti Hírlap 1904 III 6.) E munkám volt a doktori értekezésem is. 1907-ben Költemények címen verses műveimből jótékony célra egy kötetet adott ki a beszercebányai Figyelő kiadóhivatala. Cikket, verset, tárcát, kisebb irod. tört. értekezéseket írtam a Kolozsvári Ellenzék c. napilapba, az Egyetemi Lapokba, Budapest Hírlapba, Egyház és iskolába, a debreceni Csokonai-Lapokba, Urambátyámba, Árvamegyei Lapokba, Sajó-Vidékbe, Rozsnyói Híradóba, Beszercebánya és Vidékébe, Figyelőbe stb. Beszercebányán több mint 10 éven át szerkesztettem a Figyelő politikai hetilapot. Megírtam a Beszercebányai Evang. Egyesület 25 éves történetét, szerkesztettem a beszercebányai új. ev. főg. 1915/16, 1916/17, 1917/18 évi értesítőjét. Az Orsz. Ev. Tanáregyletben, a beszercebányai Ev. Egyletben, u.i. munkásgimnáziumban, szabad-lyceumban, a 16. honv. ezred altiszti

⁵⁶ Utalás a kommunista Tanácsköztársaság (1919) rendszerére.

körében, ifj. színelőadások bevezetőjeképpen a különböző estélyeken mintegy félszáz előadást tartottam.

Aszód 1920 V. 15. Dr. Oravecz Ödön föig. rendes tanár”

Szever Pál életrajza⁵⁷

„Születtem 1877 június 30.-án Maglódon, Pest vm-ben⁵⁸ egyszerű, de elég jómódú szülőktől. Boldogult édes jó atyám gabonatermelés mellett különös előszeretettel foglalkozott a szőlőtermeléssel. Ő volt az első az egyszerű gazdák között nemcsak Maglódon, hanem az egész környéken, aki szőlőit, a peronospora⁵⁹ ellen, a bordói levél védelmére. Szakszerű munkáját, a jóisten bőséges termésekkel jutalmazta. Az ebből eredő jómód tette lehetségessé, áldott emlékü atyámat, arra, hogy engem az elemi iskola elvégzése után János testvérbátyámmal középiskolába küldhetett, még pedig, az aszódi ág. h. ev. algimnáziumba. Szintén itt 1888-1892. ig az alsó 4 osztályt sikerrel elvégeztem, 1892 szeptemberétől, az akkori hagyományokat követve a selmecbányai ág. h. ev. liceumi főgimnáziumban folytattam középiskolai tanulmányaimat, ahol 1896 június havában tettem le az érettségi vizsgát. 1896-1900-ig a budapesti Tudományegyetem Bölcsészeti Karán, a tanári pályára készültem elő a latin nyelvből és a történelemből, ahol 1901. június havában tettem én szakvizsgálatot.

1901-1902-ben a tiroli császárvadászoknál, mint egy éves önkéntes, katonai kiképzésben részesültem, majd két nyári hadgyakorlat után a m. kir. honvédségnél tartalékos hadnaggyá neveztek ki. Közben 1902 őszén meghívás útján a selmecbányai ág. h. ev. gimnáziumban kerültem helyettes tanárnak. Itt, a kötelező szaktantárgyaimon kívül a főgimnáziummal kapcsolatos tanító képzőben (amíg a képző el nem választott a főgimnáziumtól) a neveléstudományi tantárgyakat is tanítottam. Azonkívül az ev. polg. leányiskolában is állandóan tanítottam, a történelmet és a földrajzot. 1903 december 16.-án megszereztem Budapesten a középiskolai tanári oklevelemet, mire 1904. március 1.-i hatállyal a selmecbányai liceumnál rendes tanárnak választottam meg s mint ilyen működtem a világháború kitöréséig. Mint tartalékos honvéd-hadnagy mindjárt a világháború kezdetén augusztus 1-én bevonultam, a 14. honvédgyaloghadezred hadkiegészítő parancsnokságban, Nyitrában.

1914 szeptember elején hadra kelt 1. hadseregnél, a 14/3 népfelkelő zászlóaljnál, mint csapattiszt, hadtápszolgálatot⁶⁰ teljesítettem. Majd a lublini katonai főkörmányzóság a 20. sz munkásosztag parancsnokságát bízta rám azzal a feladattal, hogy Jedrzejov, Pincsov⁶¹, Kielce tájékán tegyem rendbe az utakat. Azután két év alatt, a Nida völgyén keresztül vezető országutat Matkovice⁶² és Kie⁶³ között (6 és ½ km) ½ méterrel fel kellett emelnem. Ehhez a nehéz munkához a követ magamnak kellett teremtenem egy közeli, általam nyitott kőbányában. E feladat elvégzése után 1917. júliusában bevonultam Nyitrára, a 14 honvédgyalogezred káderéhez. Ott megszerveztem az ezred hadtörténelmi csoportját. Közben népfelkelő századossá léptem elő,

[9] megjegyzést írt: Kielce, lengyelül is így írják. (Kiváló kézilabda csapata van 😊)

⁵⁷ Szever Pál önéletrajza. Aszódi Petőfi Gyűjtemény, 61-es mappa, 89.1.41.1.1-4.

⁵⁸ vármegyében

⁵⁹ A szőlőperonoszpóra csapadékos években a szőlő legveszélyesebb károsítója, e betegség a szőlő minden zöld részét megfertőzi.

⁶⁰ konyhai, étkezdei segédmunka

⁶¹ Ma Pińców Lengyelországban, Krakkótól észak-keletre

⁶² Motkvice - ma Motkowice Lengyelországban

⁶³ Kie - ma Kije, Lengyelország.

*mint az ezred hadtörténelmi csoportjának parancsnoka azt a megtisztelő feladatot kaptam, hogy rendezzem a 14. honvédgyalozezred harctéri működésére vonatkozó forrásanyagot, vagyis készítsem elő a 14. honvédgyalozezred történetének megírását. Ezt a feladatot 15 hónap alatt el is végeztem. Nemcsak, hogy összeállítottam kronológikus időrendben az ezred útját a világháborúban, küzdelmeit, csatáit, az egyes harctereken, hanem egyes fontosabb mozzanatokot (az ezred tűzkeresztsége **Piskorovice** mellett, súlyos küzdelmei, a kárpáti téli hadjáratban) ki is dolgoztam. Közben pedig a már akkor erősen lanyhuló lelkesedés ébrentartása céljából Nyitrán és környékén előadásokat is tartottam a 14. honvédgyalozezred hősiei küzdelmeiről. 1918 november végén a központi hatalmak összeomlásakor, a még akkor működő hadosztályparancsnokság, mivel az ezredparancsnokság, akkor már minden előkészületet megtett az ezred irattárának Nyitráról való elszállítására, engem a hatalmi szolgálat alól felmentett.*

1918. december elején tehát újra megkezdtem a tanítást az ősi selmeci gimnáziumban, de még ugyanabban a hónapban bevonultak Selmechányára is a csehek s nekünk 1919 április havában be kellett fejezni a tanévet. A csehek az ősi ev. líceumot becsukták, minket, tanárokat, pedig 1919 szeptemberében elbocsájtottak, majd 1920 június 4. után mivel tótul nem voltunk hajlandók tanítani, kiutasítottak. Előbb azonban a csehek azon ürügy alatt, hogy a selmeci Takarékpénztár a magyarhonon ev. egyetemes egyház felszólítására az elbocsájtott tanárokat 9 hónapon át fizette s ez az összeg nem rendeztetett, a selmeci Takarékpénztár által lefoglalhatta a házamat, valamint Király Ernő volt igazgatóm házát és testvérbátyám, Szever János megtakarított pénzét is. Házam csak évek múlva a Selmeci Takarékpénztárral szemben fennállott tartozás rendezése után szabadult fel, de akkor már pénzünk leromlása miatt házam valódi értékének csak a romjait tudtam megkapni. Az 1919-1920 tanév telét, az Ev. Egyetemes Egyház elnökségének rendelkezésére Selmechányán töltöttem, de a gyászos emlékü Trianon után, mint elbocsájtott, illetve kiutasított tanárnak itthon kellett elhelyezkednem. Így történt, hogy 1920-1921 tanévben, a budapesti ev. főgimnáziumban tanítottam, majd 1921. szeptemberében meghívásra az aszódai ág. h. ev. Petőfi főgimnáziumba kerültem, ahol csakhamar rendes tanárrá választottam meg s azóta ebbe, a Petőfi Sándor és Luther Márton szellemétől áthatott iskolában szolgálom Isten kegyelméből sokat szenvedett megcsönkített evangéliumi egyházamat⁶⁴ és a még többet szenvedett s még jobban megcsönkített édes magyar hazámat.

*Irodalmi, illetve társadalmi működésem: a fentebb már említett ezred-történelem előkészítése, több emlékbeszéd vagy felolvasás tartása nemzeti ünnepeken (az iskolai ünnepélyeken kívül) a polgárság, leventék számára (Történelmi érzék és műízlés, Népiskoláink államosítása és a nemzetiségi kérdés, A francia forradalom, Nagy Napóleon, Történelmi materializmus, A görög szobrászat legszebb emlékei, az I. és II. Balkán-háború, **Március 15-én, Hősök napján, Kossuth Apánk, Limanovai csata. A 14-es honvédek a világháborúban, A magyar gályarabokról, A magyar ipar pártolásáról, A két egész éves Vergiliusról, Bem apóról, a tíz éves Trianonról.**) Megnősültem 1904. augusztus 20-án, feleségem szül. Cserepes Jolán, ág. h. ev. vallású, gyermekeim: Rózsika, szül. 1905 Jolika, szül. 1906.*

Aszód, 1931. április

*Szever Pál,
az aszódai ág. h. ev. Petőfi-reál-gimnázium r. tanára.”*

⁶⁴ Trianon következtében az evangélikus egyház lélekszáma egymillióról alig félmillióra csökkent, a gyülekezetek háromnegyedét (!) elcsatolták. A csehszlovák államhatalom néhány éven belül bezárt és államosított évszázadokon át működő evangélikus iskolákat, köztük az eperjesi kollégiumot és Bél Mátyás pozsonyi líceumát.

[10] megjegyzést írt: Piskorovice - ma Piskorowice, Lengyelország, az Ukrán határ (Lviv) közelében.

[11] megjegyzést írt: kimaradt fél sor: Skutari [Shkodra - Albánia északi részén] és Albánia, Bulgária, Konstantinápoly; - Március 15-én,...

[12] megjegyzést írt: Ma Limanowa, Lengyelország Krakkótól dél-keletre.

[13] megjegyzést írt: ezer

100 éve történt...

Az 1923-24. tanév története⁶⁵

A tanévet szeptember 6-án templomi istentisztelettel kezdtük, melynek keretében Hamrák Béla vallástanár imája után az intézet igazgatója az ember erkölcsi tökéletesedéről, Micsinay Ernő főgimnáziumi felügyelő a mai nehéz időkben az ifjúságra váró feladatok komolyságáról intézett beszédet a tanulókhöz. Évi munkánkat június 17-én templomi istentisztelettel fejeztük be, melyen az önmunkásságon alapuló jellemképzés fontosságát hangsúlyoztuk az ifjúság és a nagy számban megjelent szülők előtt.

A tanítás egész éven át zavartalanul folyt, csupán február 26-tól március 6-ig kellett azt az Aszódon fellépett influenzajárvány miatt, Dr Gál Adolf vármegyei főorvos intézkedése folytán szüneteltetnünk.

A tanulók létszáma. A tanév folyamán 354 tanulót vettünk föl, a nyilvános tanulók száma 19 tanulóval emelkedett, a magántanulóké 15-tel apadt, az általános létszám 6 tanulóval gyarapodott.

A vallás-erkölcsi nevelés érdekét fokozott gonddal szolgálta tanári karunk. Imával kezdtük s végeztük napi munkánkat, mellyel a tanítás és nevelés kettős célját igyekeztünk megvalósítani. Az ifjúsági belmissziói egyesület — Hamrák Béla vallástanár vezetése alatt — folytatta működését; az egyesület a reformáció évfordulóján, október 31-én iskolai ünnepélyt rendezett, melyen Martincsek József Vili. o. t. elnök mondott ünnepi beszédet; Csövény Endre VIII. o., Valent István VIII. o., Rezessy Zoltán VI. o. tanulók vallásos költemények szavalásával járultak hozzá a reformáció jelentőségének méltatásához. E napon, valamint a tavaszi időszakban, május 18-án, az Ur szent vacsorájában részesültek ev. és ref. növendékeink.

Részt vettek tanulóink azon az ev. sajtónapi vallásos estélyen, melyen gimnáziumunk egykori vallástanára, Dr Kirchnopf Gusztáv menekült kolozsvári ev. lelkész tartott lélekemelő előadást. Megjelentek az egyház által május 11-én a templomban tartott második vallásos estélyen is, amikor Hamrák Béla vallástanár bibliamagyarázatot, az intézet igazgatója „Krisztus útja a szívekhez” címen felolvasást tartott; e vallásos estélyt Valent István VIII.o. tanuló szavalata után Chugyik Pál lelkész buzgó imája zárta be.

A hazafias érzést is nagy gonddal ápolta tanári karunk, a Petőfi-önképzőkör Szibrányi Gyula tanár vezetése alatt október 6-án, majd március 15-én ünnepélytel ildozott a nemzeti hősök emlékének, melyeken az ifjúság érzelmének Kómár Gyula önképzőköri elnök, Totth Kálmán titkár, Stuller Gyula jegyző alkalmi beszédek keretében adtak kifejezést. Az Aszód

[14] megjegyzést írt: Esetleg Kirchnopf Gusztávot is fel lehetne venni a jeles emberek közé. Küldök róla egy életrajzot (ha el nem felejttem.) Azt egyébként nem tudtam, hogy Aszódon is volt vallástanár.

⁶⁵ Aszódi Evangélikus Gimnázium – iskolai értesítő, 1923/24-es tanév. Közli: Dr. Osváth Gedeon igazgató. Lásd: https://adt.arcanum.com/hu/view/Aszod_766_evangelikus_gimnazium_820_1923/?pg=0&layout=s#_ (2024. 01. 21-i letöltés)

köztség által rendezett márciusi ünnepségen ifjúságunk szavalattal vett részt, ez alkalommal az ünnepi beszédet a gimnázium előtt Szever Pál kartársunk tartotta.

A tanulmányi eredmény s fegyelmi állapot a tanári karnak a statisztika rovatában közölt adatai szerint is határozott haladást mutat. Az iskolai erkölcs követelményei ellen súlyosabban vétő két tanulót intézetünkben eltanácsoltuk, egy vasúton bejáró tanulótól — ismételt rendetlenkedése miatt — a vasúton járás kedvezményét elvontuk. Reméljük, hogy a tanári karnak szeretetteljes szigorúsága a jövőben még fokozottabb mértékben fogja meghozni ifjúságunknál a kívánt eredményeket.

Tanulóink egészségi állapota általában kedvező volt. Még a múlt tanévet követő szünidőben hunyt el toroktályog következtében Papp Károly II. o. szelíd lelkű kedves növendékünk, kit osztálytársainak kis csapata Nagy Imre osztályfő vezetője alatt kísért el utolsó útjára. Az isteni kegyelem legyen vigasza bánatos szüleinek!

A szülői értekezlet április 11-én tanulóink szüleinek és hozzátartozóinak élénk részvétele mellett folyt le. Az értekezleten Szabó Lajos kartársunk a nevelés tekintetében a szülők és tanárok egymásrataltságáról s a kölcsönös érintkezés szabályozásáról tartott előadást, melyet a tanári kar tagjai s a résztvevők között megindult bizalmas eszmecsere fejezett be.

Cserkészlet. Karádi János és Künsztler János tanártársaink buzgólkodása folytán a cserkészlet intézménye is otthonra talált tanulóink körében. 23 növendékkal indult meg a szervező munka, melynek fokozatos haladását örvendező szívvel szemlélte az ifjúság nevelésének minden igaz méltányolója. Eddigi megfigyeléseink szerint is megállapítható az a jó hatás, melyet a cserkészlet katonái fegyelmeivel, a testi ügyesség fejlesztésével s jellemképző törekvésével ifjúságunk lelkületére gyakorolt. A sikeres kezdet a lelkes munkának szép jövőt ígér s mindenestre hozzájárul ahhoz, hogy intézetünk munkássága még teljesebbé váljék.

[15] megjegyzést írt: valószínűleg inkább katonai

Zenekör. Velten Armand kartársunk a zenét szerető és művelő ifjakkal zenekört alakított, mely vezérlő szelleméről a Liszt Ferenc nevet vette föl. A zenekör tagjai gyűlésükön zeneműveket adtak elő, felolvasásokat tartottak, tervbevették s részben meg is valósították a Budapesti Filharmonikusok előadásainak látogatását is. Kíváncsú lenne, hogy ifjaink minél többen karolnák föl a zene kultuszát, hogy annak útján anyagi korunkban is megőrizték fogékonyságukat a lélek eszményibb követelményei iránt.

Iskolalátogatások. Gaal Mózes Budapest vidéki tankerületi főigazgató 1924. május 19., 20. és 21. napjain végezte hivatalos látogatását intézetünkben. Az ez alkalommal kifejezett nagyrértékű elismeréséről s bölcs tanácsairól e helyen is hálás köszönettel emlékezünk meg. Részt vett e főigazgatói látogatás alkalmával tartott értekezleten Micsinay Ernő főgimnáziumi felügyelő is, aki az év folyamán többször hallgatta meg tanítási óráinkat s figyelmes gonddal tekintette meg az alumneum munkásságát is.

Állandó adományok. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium államsegélye 32.000 K. Aszód község évi segélye 20 000 K, fűtési segélye 10.000 K, adománya a létesítendő új gimnázium építésére 80.000 K, összesen 110 000 K. A bányai év egyházkerület adománya jutalmazásokra 8000 K. A Petőfi-főgimnázium újjáépítési alapjára: Aszódi Takarékpénztár

500.000 K, Aszódi Hangyaszövetkezet 500.000 K, Aszódi Kereskedelmi Bank 500000 K, Aszódi Hitelbank és Takarékpénztár 200.000 K.

Alapítvány. Főgimnáziumunk Petőfi-önképzőkörre Dr Oravecz Ödön tanárelnök vezetése alatt az 1921—22. tanév folyamán néhai Dr Osváth Gedeonné, született Kovách Erzsébet zongoraművésznő emlékezetét 1000 koronás alapítvánnyal örököltette meg. Dr. Osváth Gedeon, szíve legbensőbb sugallata szerint óhajta azt, hogy az alapítvány a pénz elértéktelenedése mellett is szolgálhassa az alapítványi célt, az alapítványi összeget 500.000 koronával egészítette ki az adománylevélben kifejezett következő rendelkezéssel: „amennyiben az alapítólevélben jelzett pályázaton díjra érdemes történeti elbeszélés nem található, az ezen adománnyal kiegészített alapítványösszeg évi kamataiból a Petőfi önképzőkör tanárelnökének javaslatára a Petőfi-kultuszt szolgáló irodalmi munka, szavaltat, ének vagy zene kiváló művelője jutalmaztassák.“ A főgimnázium tanári kara és fenntartótestülete az alapítványösszeget az adománylevél rendelkezésével elfogadta.

Tanulmányi kirándulások. Dr Varga Ferenc tanár a IV. és V. o. tanulóit Budapestre az országos mezőgazdasági és néprajzi múzeumba, továbbá az egyetemi botanikus kertbe vitte el, hogy ismereteiket a gyakorlati szemlélet útján kiegészítsék. Első osztályos tanulóink Karádi János osztályfő, Haberehmn Gusztáv és Dr. Varga Ferenc szaktanárok vezetése alatt Aszódon a Kálmán-féle modern berendezésű gőzmalmost tekintették meg. A VIII. osztály tanulóival Jancsik Mihály tanár és az intézet igazgatója tettek kirándulást Budapestre, mely alkalommal a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában tekintették meg a Petőfi-kéziratokat, másolták le a Petőfi aszódi diákkorára vonatkozó hírlapi cikkeket, majd a Petőfi Ház relikviáit tekintették meg, este pedig a Nemzeti Színházban nézték végig Madách drámai költeményének, az Ember tragédiájának előadását.

Hangversenyek. A tanári kar a főgimnázium újjáépítési alapjának gyarapítására Hamrák Béla, Künsztler János és Szever Pál kartársak rendezői buzgólkodásával február 2-án az ev. leánynevelő-intézet tornacsarnokában hangversenyt rendezett, melynek műsora a következő volt: 1. Eötvös—Beleznay: Búcsú. Énekli a főgimnáziumi énekkar 2. Farkas Imre: A vén cigány Melodráma. Zenéjét szerzte Farkas Lajos Szavaltja Csóvári Endre VIII. o.t., zongorán játssza Mess Kató VI. o. t., hegedűn Üsztöke András VIII. o. t. 3. a) Schubert: Képmás, b) Giordano V.: Ó drága lény ... Énekli Sándor István VIII. o. t., zongorán kíséri Hamrák Zoltán VI. o. t. 4. Makai Emil: A szerenád. Monológ Előadja Ratatich Erzsébet VI. o. 1. 5. Haberehmn-dalokat énekel Szever Pálné úrnő, zongorán kíséri Jancsik Mihályné úrnő. 6. Földes Imre: Matiné után. Elmondja Herczeg István VIII. o. t. 7. Mendelssohn: Duett. Előadják Reiner Olga VIII o. t., Sándor István VIII. o. t., zongorán kíséri Hamrák Zoltán VI. o. t. 8. Grieg: A tavaszhoz. Hegedűn játssza Dr Osváth Gedeon, zongorán Suba Györgyi VIII. o. t. 9. Tariczky: Népdalok. Énekli a főgimnáziumi énekkar. —A hangverseny, melyet a főgimnázium termeiben táncestély követett, a főgimnázium újjáépítésére 3.450.000 koronát eredményezett Az elért siker elsősorban Szever Pálné tanárné úrnő és Jancsik Mihályné tanárné úrnő érdeme, akik szép ének- és zongoraelőadásukkal kedves emléket szereztek tanári karunknak is. A hangverseny előkészítésében Bolla Lajos énektanár, Stibrányi Gyula önképzőköri elnök, Velten Armand zeneköri elnök vettek részt. A Tariczky-dalok előadása alkalmából Tariczky Ferenc, a neves zeneszerző egy új népdalátiratának kéziratát ajándékozta énekkarunknak.

[16] megjegyzést írt: Haberern

[17] megjegyzést írt: Haberern?

A hatvani állami polgári fiú- és leányiskola tanári karának, több szülőnek és tanügybarátnak meghívására e hangversenyt Hatvanban február 16-án a polgári fiúiskola tornacsarnokában megismételtük, mely alkalommal Clementis Zsigmond igazgató szívből fakadt üdvözlő beszéde, az ottani tanári karból Piczek Zoltán tanár hatásos szavalata és Havas Mihály tanárnak Clementis Ervin egyetemi hallgató, volt növendékünk zongorakisérétevel előadott finom ízlésű hegedűjátéka bővítette ki a hangverseny műsorát. A főgimnázium igazgatója ez alkalommal Petőfi első szerelméről olvasott föl.

Örömmel emlékezünk itt meg arról a szíves fogadtatásról, melyben a hatvani kartársak s az ottani társadalom vezető emberei, élükön Clementis Zsigmond igazgató és Várkonyi Sándor főjegyzővel, bennünket részesítettek. Még nyilvánvalóbbá tette ez a találkozás azt a gyakorlatban már régóta érvényesült valóságot, hogy Hatvan városának polgári iskolái s Aszód főgimnáziuma mily természetes kiegészítői egymásnak a művelődni kívánó magyar ifjúság nevelésében.

Külön kiemeljük a hatvani iskola derék cserkészeinek testvéries szeretetét, mellyel száz főnyi énekkarunkat megvendégelni igyekezett. Ez a bajtársi szellem Dóró Gábor cserkészparancsnok gondos figyelmét dicséri.

Intézetünk a hatvani polgári iskola szíves látását június 5-én a kisbahi erdőben tartott juniálisra igyekezett viszonzni. Juniálisunkon örömmel üdvözlöttük a testvér leánynevelő-intézet tanári karát és ifjúságát. Aszód város közönsége társadalmi különbség nélkül vett részt e sikerült kiránduláson, melyet Jancsik Mihály kartársunk szervezett meg. A vidám erdei hangulatot a javítóintézet fűvőzenekarának zeneszámai még kellemesebbé tették.

Dicséret, jutalmazások. Tekintettel arra, hogy az intézet jutalomalapjai s annak évi kamatai a pénz elértéktelenedése⁶⁶ folytán jelentéktelenné váltak, a tanári kar a rendesen kiadni szokott pénzjutalmak helyett tanárkari dicsérrel kívánta jutalmazni azokat a tanulókat, akiket arra tanulmányi előmenetelük, erkölcsi magaviseletük s jellemük alapján érdemeseknek ítélt. A pénzjutalmakat csak a személyi adományok s a kiadásra előírt jutalomdíjak esetében adtuk ki ama megjegyzés kíséretében, hogy a tanárkari dicséret elvi jelentőség tekintetében semmiben sem állanak mögötte a pénzbeli jutalmazásoknak.

Tanárkari dicséretben részesült tanulók: Legányi Zoltán, Dáubel Ervin I. o. t., Barta József, Clement Andor, Hamrák Béla, Molnár József III. o. t., Kékén András V. o. t., Almásy Géza, Hamrák Zoltán, Ivots Róbert, Rezessy Zoltán, Tóth Jenő VI. o. t., Bereczky Nándor, Kómár Gyula, Martincsek József, Totth Kálmán, Újlaki Zoltán VIII. o. tanulók.

Pénzjutalomban részesült tanulók: A bányai ág. h. ev. egyházkerület 8000 K adományából Barta József és Hamrák Béla III. o. részére 4000—4000 K. Clementis Zsigmond úr kiváló diákjellem jutalmazására küldött díját Bereczky Nándor Vili. o. t. érdemelte ki Stoll Ernő úr 25.000 K-ás adománya kiegészítve a Petőfi-önképzőkör 25.000 K-ás díjával: Valent

⁶⁶ Magyarországon az osztrák-magyar koronát 1919-től a magyar korona, majd 1927. január 27-én a pengő váltotta (12 500 magyar korona ért 1 pengőt). 1922 augusztusára a fogyasztói árak 14 000-szeresére emelkedtek a háború kezdetéhez, a nyolc évvel azelőttihez képest. A legnagyobb címletű bankjegy 1922-ben jelent meg, az 5 000 000 korona.

[18] megjegyzést írt: Ő nem Keken András?

[19] megjegyzést írt: Biztos, hogy így?

[20] megjegyzést írt: Gondolom, hogy VIII.

István Vili. o. tanulóknak jutott, kiváló önképzőkori munkásságáért. (Stoll Ernő úr adományának másik 25.000 K-ás részlete az ifjúsági könyvtár gyarapítására fordított.) Az ág. h. ev. egyetemes egyház Teleki—Roth ösztöndíjpályázatának versenygyőztesei Totth Kálmán és Martincsek József VIII. o. tanulók lettek fejenként 350 K jutalomdíjjal. Künsztler János tanár 150000 K-ás adományából a vasúton bejáró tanulók közül kiváló erkölcsi viselete és mintaszerű magatartása jutalmul Bereczky Nándor VIII. o. t. 100.000 K-t, Peja Győző VI. o. t. 50.000 K-t kapott. Itt említjük meg, hogy a Stoll Ernő ev. tanító által még a tanév elején küldött 2000 K-t Farkas Tibor IV. o. t. érdemelte ki.

[21] megjegyzést írt: Gondolom, hogy VIII.

[22] megjegyzést írt: Lásd a fenti megjegyzést

Tanulói rendszabályzat⁶⁷

Az aszódi ev. Petőfi-gimnázium tanulói rendszabályzata

I./ Általános szabályok:

1./ A közép-és középfokú iskolák tanulói az iskolába történt felvételtől az iskolából való kilépéséig, illetőleg az érettségi bizonyítvány kiosztásáig az iskola fegyelmi hatósága alá tartoznak. / 1934. XI.t.c.28.§ /

2./ A társas élet szabályozója: a hagyomány és a törvény. A művelt ember ennek ismeretében cselekszik. A hagyományt őseink szelleme szentelte meg, követése tehát hálánk és szeretetünk kifejezése; a törvényt az emberi élet jobbá tételére tiszta lelkű, nemes szellemű emberek írták. Ez írott törvények tisztelete, megtartása egy jobb élet kiépítésével. A magyar állampolgár legszebb erénye: a törvénytisztelet. A magyar diák legszebb kötelessége az erre való ránevelődés, hogy az Isten, a haza és az embertársak viszonyában megtalálja méltó helyét a földi életben.

3./ Az intézet minden tanulójától elvárja, hogy vallásos kötelességeit lelkiismeretes odaadással teljesítse, Istenben hívő vallásos életet éljen. Minden evangélikus tanuló lelkiismereti kötelessége, hogy az intézet vallásos és egyházas nevelés céljait szolgáló munkájában tevékenyen részt vegyen. Istennek hajlékát Igére-szomjazó lélek buzgóságával látogassa. Mulasztásait vallástanáránál igazolni tartozik. Ennek megtartását kéri az intézet a más vallású tanulóktól is, akiknek irányítását és ellenőrzését egyházi hatóságuk végzi az intézet megbízásából és ellenőrző segítségével.

4./ A tanuló szeresse hazáját! Földünk, dicső múltunk nagy magyarjai, a nemzet súlyos válságaiban helytálló bölcs vezérlők tiszteletet, szeretetet és hálát érdemelnek. A nemzeti zászlót, a történelmi emlékeket, a hősi emlékműveket a nekik kijáró tisztelettel illesse a tanuló. Nevelje magát arra, hogy tudjon elmerülni lélekkel megállni a történelmi emlékek előtt, büszkén tisztelve tekinteni a nemzeti zászlóra s kegyelettel gondolni a hősi halottakra emlékművük előtt fedetlen fővel állva. A fiúk kalapemeléssel, ill. tisztelgéssel, a lányok néma tisztelettel adjanak kifejezést hazafias érzelmüknek.

⁶⁷ A házirend az Aszódi Petőfi Gyűjteményben megtalálható. 2. mappa, 89.1.44.24.1-5.

[23] megjegyzést írt: Kellene egy évszám, vagy legalább egy hozzátétőleges datálás a lábjegyzetbe.

5./ a./ A tanuló szeresse szüleit! Féltő gondoskodásukat szeretettel, jó magaviselettel és szorgalommal igyekezzenek meghálálni.

b./ A tanuló szeresse s tisztelje az intézet tanárait és a nekik járó köszöntéssel szeretetének, ragaszkodásának és megbecsülésének kifejezését juttassa érvényre. Minden tudatos ellenkezését a szellemi fejlettséghez mért szigorúsággal bünteti az intézet a Fegyelmi Szabályok előírásai alapján. A tanuló az intézet egyéb alkalmazottaival szemben is viselkedjenek illedelmesen.

c./ A tanuló szeresse tanuló társait: Az osztály kicsiny család, az intézet kisemberek társadalma, ahol vannak vezetők és vezetettek, erősek és gyengék, miként a felnőttek társadalmában. Ebben minden azon van, hogy példaadásával, szellemi kincseinek gyarapításával és másoknak való átadásával, vallásos, nemzeti, hazafias és erkölcsi magatartásával segítse jobbra tenni az életet és az embereket. Ennek példájára az intézet kiskorú társadalma is életének és tagjainak jobbra tételét tűzheti ki megoldásra váró feladatául. Az iskolának hagyománya van, ezt megőrizni, hírnevét növelni az intézet minden tanulója kötelessége. Az együvé tartozás és megbecsülés kifejezésére minden alsós tanuló köszöntse a felelős tanulót, aki a köszöntést viszonzni tartozik.

d./ A tanuló tisztelje és becsülje felnőtt embertársait! Illő tisztelettel köszöntse tehát a város vezetőit s minden ismerős felebarátját.

e./ A tanuló semmilyen felmerülő bűnügyben nem ítélkezhet. Feladata: az őszinte vallomás - a büntetésnek komoly magába szállással és bűnbánó lelkiismeretvizsgálással való kiállása mindennemű ellenkezés csak súlyosbítja a büntényt megtorló intézkedést.

6./ II. A tanuló az iskolában: A tanuló akként induljon el otthonából, hogy a tanítás kezdete előtt 10 perccel érjen be az iskolában. Külseje tiszta és rendes legyen, magatartása diákhöz illő. Felszerelésében csak iskolai tárgyak lehetnek. Minden nemű cserekereskedés tiltott dolog. - Az igazolatlan késés büntetés tárgya.

7./ A tanulók az órára jövő tanár iránti szeretetüket és megbecsülésüket azzal nyilvánítják, hogy a legnagyobb csendben várják, s ha belép az osztályterembe, néma, de feszes felállással köszöntik; órájának folyamatosságát, derűtségét és komolyságát fegyelmezett magatartásukkal elősegítik, ill. becsületes, önálló munkájukkal támogatják az eredményesség elérésében. Szigorúan tilos a sűgás, másoktól való leírás, mindennemű csempészés s annak elősegítése. Az ezek ellen vétő tanuló súlyosan és visszatérő bűncselekmények esetében kizárással is büntethető. Az órák alatt a tanuló a tantermet csak rövid időre hagyhatja el az órát tartó tanár engedélyével.

8./ Az óráközi szünetekben a jelző-tábla irányítása szerint jó időben az udvaron, rossz időben pedig a folyosón köteles tartózkodni minden tanuló a hetesek kivételével, akik az osztálytermet előkészítik a következő órára: szellőztetéssel, a rendellenességek eltüntetésével, táblatisztítással s végül a szükséges taneszközök előkészítésével.

Az óráközi szünetet fegyelmezett játékkal s a magával hozott élelem elfogyasztásával tölti el minden tanuló. A szemét összegyűjtésére rendelkezésre állnak a szemétkosarak. Minden tanuló készséggel engedelmeskedjék az örkdő tanárnak és az örkdéssel megbízott tanuló társának.

9./ Hanyagságból egyetlen órát sem szabad elmulasztani. Ha az igazolatlanul mulasztott órák száma a rendes tárgyak heti óraszámát eléri, a tanulót az intézet növendékei sorából törölni kell. A rendkívüli tárgyakra jelentkezett tanulók kötelesek az órákon pontosan megjelenni. A heti óraszámnál kevesebb igazolatlan óramulasztás a magaviselet jegyének leszállításával jár.

10./ A betegség miatt történt mulasztásokat a szülők vagy helyetteseik, szükség esetén a kezelő orvos által kiállított bizonyítvány alapján az osztályfőnök igazolja. Hosszabb betegségre való kilátás esetében köteles a szülő **helyettese** erről szóban vagy írásban értesíteni az osztályfőnököt. Ragályos betegség esetén csak a ragály megszűntét igazoló orvosi igazolvánnyal jöhet az iskolába a tanuló. Minden igazolást az iskolába jövetel első napján kell eszközölni.

[24] megjegyzést írt: Ez biztos így van?

11./ Előre látható akadályoztatás esetén a tanuló 1 órától az órát tartó szaktanár engedelmével maradhat el. Egy napot az osztályfőnök, többet az igazgató engedelmével mulaszthat.

12./ Mindenfajta mulasztás okozta hiányt a tanuló minél előbb pótolni s arról beszámolni tartozik.

13./ Az iskolaorvoshoz csakis "Beutaló-lap"-pal lehet menni. Ezt az igazgató vagy helyettese állítja ki.

14./ A másvallású tanulók egyházuk által előírt ünnepeken mentesek az iskola látogatásának kötelezettsége alól.

15./ Az iskola székhelyét a Rendtartásban előírt nagy szüneteken kívül csak az igazgató engedelmével szabad elhagyni. A szünetet meghosszabbítani szigorúan tilos.

16./ A tanuló az iskola helyiségeit, felszereléseit, tanítási eszközeit kímélni tartozik. Ezek megrongálása a kár megtérítését vonja maga után.

17./ A vidéki tanuló szálláson, ételmezésen csak a tanári kar által engedélyezett magánházaknál lehet. Indokolt esetben az engedély megvonható.

18./ Egyesületek és társaságok nem alakíthatók, pénzgyűjtések nem kezdeményezhetők a tanári kar tudta és beleegyezése nélkül. Az intézet tanulói idegen egyesületnek vagy körnek tagjai nem lehetnek.

19./ Az évvégi összefoglalásokról igazolatlanul elmaradó tanuló bizonyítványt nem kap.

20./ A tanulmányi értesítőt csak a szülő vagy a gyám írhatja alá. Az aláírás hamisítása az intézetből való kizárással büntetendő.

III./ tanuló az iskolán kívül

21./ Az iskola - nevelésének hatékonyabbá tétele érdekében - elvárja a szülőktől és helyetteseiktől, hogy a tanulók iskolán kívüli magaviseletén örködjenek; észrevételeiket az igazgatóval vagy az osztályfőnökkel közöljék s a jó erkölcsre nevelésben maguk is hatékonyan közreműködjenek.

22./ A tanuló korához illő ruhában jelenjék meg iskolán kívüli életének minden területén, tartózkodva a divat túlzásaitól, s a magatartásával az illem, a jó erkölcs s az iskolai törvények megtartásával azon legyen, hogy ne hozzon szégyent szüleire és iskolájára.

23./ Vendéglőben, kávéházban, cukrászdában **lakni**, étkezni, ezt látogatni nem szabad.

24./ Nem az iskola által rendezett összejövetelekre a tanuló csakis az **osztályfőnök**.

[25] megjegyzést írt: Biztos, hogy lakni?

[26] megjegyzést írt: Gondolom, hogy a vége lemaradt.